

**РАБОТНІЦА
І СЯЛЯНКА**

№ 5 м а й 1954

Вялікае аднанне партыі, урада і народа

З 20 па 27 красавіка ў сталіцы нашай Радзімы Маскве адбывалася першая сесія Вярхоўнага Савета СССР чацвёртага склікання.

На сесію з усіх канцоў нашай неабсяжнай краіны прыехалі лепшыя сыны і дачкі савецкага народа — дэпутаты вышэйшага органа дзяржаўнай улады. Гэта за іх 14 сакавіка выбаршчыкі аддалі свае галасы, прадэманстраваўшы перад усім светам магутную згуртаванасць і аднадушнасць.

Перамога народнага блоку камуністаў і беспартыйных на выбарах у Вярхоўны Савет СССР з'явілася сведчаннем магутнага аднання Камуністычнай партыі, Савецкага ўрада і народа.

Савецкі народ з вялікай увагай сачыў за работай сесіі, якая абмеркавала пытанні велізарнага значэння для жыцця краіны.

Сесія разгледзела і прыняла закон аб Дзяржаўным бюджэце СССР на 1954 год. Кожная лічба гэтага важнейшага дакумента гаворыць аб няўхільным руху савецкага народа наперад па шляху да камунізма. З года ў год наш дзяржаўны бюджэт значна ўзрастае. Прыбыткі бюджэту сёлета года складоў звыш 572,5 мільярда рублёў, што на 149 мільярдаў больш 1950 года.

Бюджэт гэтага года забяспечвае новы магутны ўздым усіх галін народнай гаспадаркі, далейшае павышэнне добрабыту народа, узмацненне абароны краіны. Наш бюджэт, як дзень ад ночы, адрозніваецца ад бюджэту капіталістычных краін. У Злучаных Штатах Амерыкі, у Англіі і іншых капіталістычных краінах ільвіная доля бюджэту ідзе на ваенныя выдаткі, на падрыхтоўку новай кровапралітнай бойні. Бюджэт капіталістычных краін вялікім цяжарам кладзецца на плечы працоўных. Усё больш узрастаюць падаткі, дарагоўля, беспрацоўе. Мізэрная частка бюджэту ідзе на асвету і ахову здароўя, затое мільярды долараў цякуць у кішэні імперыялістаў, якія нажываюцца на падрыхтоўцы новай вайны.

Дзяржаўны бюджэт нашай краіны адлюстроўвае перш за ўсё клопаты Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада аб далейшым матэрыяльным і культурным росце народа.

Савецкая дзяржава шчодро забяспечвае сродкамі цяжкую прамысловасць, каб у нас было яшчэ больш вугалю, нафты, металу, трактараў, камбайнаў. Значна павялічваецца асігнаванні на лёгкую прамысловасць, што па вытворчасці тавараў народнага спажывання дасць магчымасць выканаць пятую пяцігодку датэрмінова — за чатыры гады. У 1954 годзе велізарныя сродкі выдзяляюцца на патрэбы сельскай гаспадаркі: на 42,4 працэнта больш, чым у 1953 годзе.

З года ў год у нас растуць асігнаванні на сацыяльна-культурныя мерапрыемствы. Каля 67,2 мільярда рублёў асігнуетца на асвету, каля 29,3 мільярда — на ахову здароўя і звыш 42,5 мільярда на сацыяльнае страхаванне, пенсійнае забеспячэнне і дапамогу многадзетным і адзінокім маці. Сёлета ў нас будзе больш дзіцячых устаноў, радзільных дамоў, кватэр для працоўных.

У той час, як у капіталістычных краінах падаткі з насельніцтва няспынна растуць, у нас яны складаюць усяго 8 працэнтаў бюджэту. Больш як у 2,5 раза супроць 1952 года змяншаецца ўзровень падатковага абкладання сельскага насельніцтва.

У капіталістычных краінах няспынна расце дарагоўля. У нас сістэматычна зніжаюцца дзяржаўныя цэны на прадметы шырокага ўжытку. Зніжэнне цэн

на тавары было прадугледжана пяцігадовым планам. За пяць год было намечана знізіць іх на 23,5 працэнта. Але ўжо за чатыры гады пятай пяцігодкі цэны знізіліся больш як на 25 працэнтаў. Цяпер некаторыя важнейшыя прадукты харчавання і прамысловыя тавары прадаюцца па цэнах, ніжэй даваенных.

Непахіснай асновай савецкага ладу з'яўляецца дружба народаў СССР. Дзяржаўны бюджэт СССР забяспечвае далейшы росквіт усіх саюзных рэспублік. Бюджэт нашай рэспублікі зацверджан па прыбытках і выдатках у 4.303.682 тысячы рублёў. За гэтымі лічбамі мы бачым далейшы ўздым прамысловасці і сельскай гаспадаркі рэспублікі, новыя жылыя дамы для працоўных. Яшчэ лепшымі і прыгажэйшымі стануць нашы гарады і сёлы.

Дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР, абмяркоўваючы бюджэт на 1954 год, гаварылі не толькі аб нашых вялікіх дасягненнях. Яны востра крытыкавалі недахопы, якіх яшчэ нямаю і ў нашай рэспубліцы. Каб паспяхова выканаць дзяржаўны бюджэт, неабходна ўсямерна павышаць прадукцыйнасць працы як у прамысловасці, так і ў сельскай гаспадарцы. Аднак у нашай рэспубліцы ёсць яшчэ прадпрыемствы, якія працуюць нерытмічна, рыўкамі, не ўдзяляюць належнай увагі якасці прадукцыі, зніжэнню сабекошту, рэжыму эканоміі.

У выступленнях на сесіі кіраўнікоў партыі і ўрада таварышы Г. М. Маленкова, Н. С. Хрушчоў, Л. М. Кагановіч, А. І. Мікаеўна вызначаны важнейшыя задачы гаспадарчага і культурнага будаўніцтва, выкананне якіх забяспечыць далейшы ўздым магутнасці нашай Радзімы. Абавязак жанчын савецкай Беларусі, як і ўсяго савецкага народа, — накіраваць усе сілы на ажыццяўленне праграмы партыі і ўрада. Няхай кожная работніца, кожная калгасніца прыкладуць усё сваё ўменне і старанне на лепшае выкарыстанне тэхнікі і вытворчых магутнасцей, няхай працуюць сёння лепш, чым учора.

Сваім беззаветным служэннем народу Савецкі ўрад заслужыў гарачую ўдзячнасць і любоў працоўных. З велізарным патрыятычным уздымам сесія выбрала Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і прыняла рашэнне аб утварэнні Урада Савецкага Саюза — Савета Міністраў СССР.

Наша савецкая Радзіма — самая міралюбівая ў свеце краіна. Яна ўзначальвае барацьбу за мір. Яе знешняя палітыка сустракае гарачую падтрымку працоўных усіх краін.

У краінах капітала ёсць людзі, якія больш за ўсё баяцца міру і шалёна рыхтуюцца да новай вайны супроць Савецкага Саюза і краін народнай дэмакратыі. Яны штучна падтрымліваюць ваенную істэрыю, пагражаюць атамнай і вадароднай зброяй. Але пагрозамі нас не запалохаць.

«... Мы паслядоўна праводзім палітыку міру і ўмацавання міжнароднага супрацоўніцтва. Калі, аднак, агрэсіўныя колы, спадзеючыся на атамную зброю, адважыліся-б на вар'яцтва і захацелі выпрабаваць сілу і магутнасць Савецкага Саюза, — то можна не сумнявацца, што агрэсар будзе падаўлен той-жа зброяй, і што такая авантура немінуча прывядзе да развалу капіталістычнай грамадскай сістэмы» (Г. Маленкоў).

Рашэнні сесіі Вярхоўнага Савета СССР выклікалі велізарны працоўны і палітычны ўздым усяго народа, накіраваны на далейшае ўсямернае ўмацаванне нашай вялікай Айчыны.

РАБОТНІЦА І СЯЛЯНКА

ВЫДАННЕ ЦК КП БЕЛАРУСІ

ГОД ВЫДАННЯ
ТРЫЦЦАТЫ

Пролетарыі ўсіх краін, еднайцеся!

5

МАЙ 1954

Государственная
библиотека СССР
им. В. И. Ленина

5031
П-55 8035

Трактарыстка Дамачаўскай МТС Брэсцкай вобласці Еўдакія Астапук (да матэрыялу «Трактарыстка Дуся Астапук»)
Фота А. Дзітлава

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ
ЭКЗЕМПЛЯР

Трактарыстка Дуся Астапук

НІЗКІЯ шэрыя хмары раптам разарваліся—і скрозь іх глянула па-веснавому высокае сіняе неба. Не прайшло і поўгадзіны, як усю паляну заліло яркае сонца—адразу-ж стала ўрачыста і радасна.

Дуся Астапук разам з брыгадзірамі трактарнай і паляводчай брыгад яшчэ ўчора абышла палі. Пясчаная глеба хутка ўбірала вільгаць. Толькі ў нізінах было гразка.

— Ранавата выязджаць, — пагойдваючыся на насках, прамовіў палявод: — трактар загразне.

Насця Пішчук моўчкі глянула на Дусю: што скажа сама трактарыстка? Дуся, прыжмурыўшы чорныя вочы, хітравата ўсміхнулася:

— Дарэмна брыгадзір хвалюецца. Калі загразну, сама трактар выцягну. Гляньце, як хутка зямля сохне. Не збіраецца-ж вы ў сухую глебу зерне кідаць? Забыліся, што вышла летась? Сёлета па-новаму трэба працаваць, як партыя вучыць, тады і ўраджай багаты збярэм.

І вось сёння Дуся робіць першы выезд у поле. Пад яркім сонцам блішчыць яе старанна вычышчаны трактар. Зімой цёк карбюратар, адмаўляў матор. А зараз, падлечаны, памыты, трактар выглядае нібы з завода. Сёлета трэба даць норму не проста ва ўмоўных адзінках. Калгасныя палі павінны даць намнога большы ўраджай, чым летась.

Дуся — трактарыстка са стажам і аўтарытэтам. І ўсё-ж хвалюецца. Так бывала ў школе, калі настаўніца выклікала адказваць урок. Праўда, яе хваляванне цяжка было заўважыць, як не заўважаюць яго і зараз калгаснікі, што моўчкі стаяць вакол трактара: гаварыць не дазваляе ўрачыстасць моманту.

Каб супакоіцца, Дуся корпаецца ў маторы, правярае запальванне, потым закрывае капот, не спяшаючыся бярэ заважны ключ, доўгу, яшчэ не адпаліраваную рукамі ручку.

— Давай, Дуся, я завяду, — просіць прычэпчык Мікола Мацкевіч.

Але сёння Дуся сама павінна завесці трактар. Рывок, яшчэ рывок, і машына, гучна чмыхнуўшы, заракатала, загула, абуджаючы наваколле. Дуся спрытна ўзбралася на сядзенне, уключыла хуткасць. Чмыхнуўшы дымам, трактар ірвануў з месца, нібы яму абырда стаяць.

Увечары, калі Насця Пішчук, абышоўшы ўсе паляводчыя брыгады калгаса, прышла на поле,

дзе працавала Дуся, увесь участак быў ужо пракультываваны. Насцю цяжка было гэтым здзівіць, бо яна і сама выдатная трактарыстка — нездарма-ж яе выбралі дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР. Але яна ніяк не спадзявалася, што Дуся ў першы-ж дзень дасць такую высокую выпрацоўку.

На ўскрайку вёскі Насця сустрэла брыгадзіра Канчалюскага.

— А дзе-ж Дуся працуе?

— Цяпер пад Хрыпскам. Дзякуй, Насця, за старанную трактарыстку. Зараз я спакойны: пасеем своєчасова.

Дуся Астапук — круглая сірата. У вайну памерлі бацька і маці. Засталася дзяўчынка з хворым дзедам. На гаспадарцы дзеду прыходзілася цяжка. Збіраючыся на сяўбу ці касавіцу, дзед скардзіўся:

— Думаў на старасці хоць год адпачыць. За свой век напрацаваўся. І на табе... Хоць-бы што перамянілася.

Дуся не па сілах гаспадарыла ў хаце.

Ішоў час. У раёне ствараліся калгасы. Дуся з радасцю глядзела, як заворвае трактар вузкія сялянскія межы.

Хутка яе прынялі на курсы трактарыстак. Было нялёгка, бо, апрача пралкі ды кроснаў, яна не ведала ніякай «тэхнікі». Але настойлівасць і ўпартасць перамаглі.

Спачатку Дуся працавала на прычэпе. Большага яна і не чакала. А праз год кіравала трактарам так спрытна, як некалі верацяном.

Аднойчы яна ўбачыла ў МТС чырвоныя з парасонам машыны. «Камбайны прышлі!», — падумала Дуся. І ў яе з'явілася неперадольнае жаданне авалодаць камбайнам. Яна ўяўляла сябе на сядзенні пад парасонам. Яркі свеціць сонца. Вакол мора жыта, Дуся плыве па ім на магутным караблі...

Дырэктар МТС згадзіўся накіраваць Дусю на курсы.

— Правільна, па-комсамольску робіш, — сказаў ён. — Другая спецыяльнасць не пашкодзіць.

Праз год яна працавала ўжо камбайнеркай.

— А што, Дуся, можа ты не адмовішся і ад трэцяй спецыяльнасці? — спытаў аднойчы сакратар комсамольскай арганізацыі. — Нядрэнна было-б авалодаць ільноцерабілкай.

— Падумаю, — адказала Дуся.

У той-жа дзень схадзіла яна ў калгас паглядзець, як працуе ільноцерабілка. Машына спрытней жанчын ірвала лён і роўна расцілала па полі. Жанчынам заставаўся толькі вязаць снапкі.

Увечары Дуся заявіла:

— Пасылайце на курсы.

Цяпер стары дзядуля жартуе:

— Ну, як там? Ці не прыслалі ў МТС яшчэ якую машыну?

— Бульбасаджалку і бульбакапалку буду вывучаць, — смеецца Дуся.

— Глядзі ты, колькі машын развялося! Ну, вучы, вучы, унучка...

Суседзям дзед часам скажа па сакрэту:

— Дуська — галава. Да машын у яе проста нюх асаблівы. Па мне пайшла. Я таксама быў кемлівы. Толькі за панамі адна машына была — саха ды плуг.

Суседзі ўсміхаюцца, але ім зразумела дзедава радасць.

... Нядаўна Дуся прыняла змену ад трактарыста Міколы Каранчука. Агледзела трактар, падыйшла да сеялкі, падняла крышку.

— У чым справа? — здзівілася яна. — Гэта-ж злачыніства такім аўсом сеяць!

Узяўшы ў жменю насенне, яна паднесла яго да твару падвозчыкаў.

— Гэта што такое?

— Хіба не бачыш? Авёс!

— Ды з такога аўса адно пу-стазелле ўродзіць.

— Пакінь, Дуся, — загаварыў Каранчук. — Гэта-ж калгасная справа. Няхай сабе сеюць.

Дуся бліснула чорнымі вачыма.

— Не дапушчу, не буду такім аўсом сеяць!

Угаворы не дапамаглі. Тады прапавалі прыпалохаць:

— Ага, хочаш сарваць сяўбу! З раёна патрабуюць хутчэй пасеяць авёс, а трактарыстка супроць.

Дуся стаяла на сваім:

— Што хочаце кажыце, а сеяць не буду!

І раптам ёй падумалася: «Адкуль узялося такое насенне? Я-ж сама бачыла ў свірне першагатунковы авёс. А гэта-ж адыходы. І чаму яны так настойваюць сеяць? Ці не таму, што пасля нічога не высветліш?»

Дуся забараніла адвозіць авёс у свіран і выклікала з праўлення камісію...

— А я і не падазраваў, што яны такое могуць зрабіць, — прызнаваўся ўвечары Дусі Мікола Каранчук.

— Не надта-ж цябе абыходзіць калгас, — адказала Дуся. — А ў мяне ён у самым сэрцы сядзіць. Таму і жулікаў выкрыла. І калі кожны з нас будзе старанным і пільным, то і калгас наш стане багатым.

А. ПУШКАРСКІ

Калгас «Ленінскі шлях»,
Дамачаўскі раён.

ШКОЛА МАЙСТЭРСТВА

У ДОБРАЙ славы — вялікія крылі. Хто з вас не чуў пра выдатную жанчыну-працаўніцу, наватара, грамадскага дзеяча — Праскоўю Нікіцічну Ангеліну? Каму з вас не знаёма імя Пашы Ангелінай, якая вось ужо дваццаць першы год стаіць на чале трактарнай брыгады — адной з лепшых у краіне?

У красавіку ў Стара-Бешаўскай МТС гасцявала вялікая група паслядоўніц Ангелінай — жанчын-механізатараў нашай рэспублікі. Брыгадзіры Яніна Кухарэвіч з Круляўшчызнаўскай МТС, Маруся Новікава з Бельскай МТС, камбайнер Еўдакія Купрэйчанка з Лоеўскай МТС, трактарыстка Надзея Старавойтава з Васілевіцкай МТС і многія іншыя — усе яны зрабілі далёкую паездку да сваёй старэйшай сястры, каб паглядзець, як яна працуе, зразумець «сакрэт» яе поспехаў, паслухаць параду больш вопытнага таварыша.

Быў гарачы час сяўбы, і таму, як і трэба было чакаць, Ангелінай не аказалася дома. Яна была на палявым стане, які знаходзіцца ў стэпе, кілометрах у паўтара ад сяла. Калі машыны пад'ехалі да вясёлага беленькага дома, непадалёку ад якога стаялі роўнымі радамі сельскагаспадарчыя прылады, на сустрэчу выйшла невысокая, сярэдніх год жанчына ў карычневым камбінезоне, з чорнай каракулевай кубанкай на галаве. Гэта і была Паша Ангеліна.

Цёпла прывітаўшыся, яна запрасіла гасцей у даволі прасторны пакой адпачынку трактарыстаў.

І вось беларускія механізатары вядуць з Праскоўяй Нікіцічнай шчырую гутарку. Гаспадыня знаёміць з работай брыгады, расказвае яе гісторыю.

Яна ўспамінае тры гады, калі ў тутэйшых месцах толькі арганізаваліся калгасы, калі на палі прышлі першыя «фардзоны». Маладая дзяўчына, Паша Ангеліна кінула выклік старым звычаям, асмеліўшыся пайсці на трактар. Адсталыя людзі пачалі ёй помсціць. Тады Паша прышла ў палітаддзел МТС і заявіла аб сваім жаданні стварыць трактарную брыгаду з адных дзяўчат. Яе падтрымалі. Цяжка было, вельмі цяжка. Спачатку зусім раскідла. Зноў прышла ў палітаддзел. «Зніміце з работы... Не спраўлюся»... Ангеліну супакоілі, абяцалі дапамагчы, і яна засталася брыгадзірам. А хутка на ўсю краіну прагучэў яе гарачы заклік: «На трактар, дзяўчаты!»

... Насця Пішчук слухае расказ Ангелінай і думае: «Як гэта падобна на мае першыя крокі! Так-

П. Ангеліна расказвае беларускім жанчынам-механізатарам аб вопыце трактарыстаў сваёй брыгады.

Фото В. Лупейкі
(Фотахроніка БелТА)

сама-ж села на трактар, калі ні ў сваёй, ні ў суседніх вёсках не было жанчын-механізатараў. Суседкі адгаварвалі: «Не твая гэта, Наспечка, справа. Хіба дзяўчыне трактар падпарадкуецца?» — А яна ўпарта стаяла на сваім, і не толькі сама працягвала працаваць, але падгаварыла сябровак і стварыла ў Дамачаўскай МТС жаночую трактарную брыгаду.

Ангеліна вядзе расказ аб тым, як расла слава яе брыгады, як працуе яна зараз.

— Прырода нас не песціць, — гаворыць гаспадыня. — Землі добрыя ў данецкім стэпе, ды вільгаці мала. У мінулым годзе ні аднаго дажджу не выпала. І ўсё-такі ў калгасе, дзе мы працуем, кожны гектар даў па 21 цэнтнеру пшаніцы, па 250 цэнтнераў кармавых каранеплодаў. Мы не чакалі міласцей у прыроды, мы яе падначалілі сабе высокай аграцэхнікай ды зладжанай работай. У той год на кожны ўмоўны трактар прыпала амаль тысяча гектараў мяккага ворыва. Адкуль-жа такая высокая выпрацоўка? У нас няма такіх выпадкаў, каб трактар стаяў у баразне з-за няспраўнасці. А гэта таму, што мы любім машыны, сочым за імі. А потым важна, каб трактар загрузаўся на поўную магутнасць, каб калгас своечасова забяспечваў брыгаду ўсім неабходным, каб людзі былі вопытнымі. І яшчэ адна вельмі важная ўмова: дысцыпліна. Без яе — кроку не зробіш.

А потым Праскоўя Нікіцічна вядзе пасланцоў з Беларусі па палявым стане, паказвае гаспадарку: нафтаховішча, машыны, запрашае ў сталовую, у спальні. Проста за станам — поле. Нехта зацікавіўся: чаму нідзе не відаць разор, такіх частых на нашых землях? Ангеліна загадвае завесці трактар і па-

казвае, як аруць і культывуюць у яе брыгадзе.

Другую дзяўчыну цікавіць:

— Што вы робіце, калі аўтамат сеялкі адмаўляе?

— Золатца, у нас гэтага не бывае.

— А ў нас часта...

— Ды я такога трактарыста не выпущу на работу.

... А назаўтра госці з Беларусі едуць у поле — туды, дзе працуюць трактары. Едуць бяскрайнім данецкім стэпам, дзе ні лесу, без якога нямыслімы беларускі пейзаж, ні нават хмызнячку.

У Стара-Бешаўскай МТС беларускія механізатары знаёміліся з работай не толькі брыгады Ангелінай, але і іншых брыгад, цікавіліся, як рамантуюцца машыны ў майстэрнях, як жывуць калгаснікі, як сеюць кукурузу квадратнагнездавым спосабам. Шмат цікавых сустрэч адбылося за гэтыя некалькі дзён.

І дзіўная справа: калі па дарозе ў Стара-Бешаву нашы трактарысткі гаварылі: «Ды тут прырода сама за цябе ўсё зробіць. Такі прастор!», то, пабываўшы ў Стара-Бешаве, яны пераканаліся, што справа не столькі ў шырокіх масівах, колькі ў разумных людзях і ўмелых руках. У людзях, якія з толкам выкарыстоўваюць і дасягненні навукі і новую тэхніку, якія разумеюць, што патрабуе ад іх сёння партыя.

Многае ўбачылі на Украіне беларускія механізатары, многаму навучыліся. Але, бадай, самым цудоўным было тое высокае пачуццё брацкай дружбы, якое акружала іх тут на кожным кроку. Такая сардэчнасць і шчырасць магчымы толькі паміж самымі блізкімі прыяцелямі.

С. МЕЛЬНИКАЎ.

Лепшыя свінаркі-комсамолкі Ганна Мірончык і Лідзія Грак са сваімі гадунцамі.

Захапляючая работа

МАГЧЫМА, не паверыце, што спецыяльнасць зоатэхніка — самая цікавая і захапляючая справа. Але мы ў гэтым упэўнены.

Я вельмі люблю сваю спецыяльнасць. Жывёла здаецца мне кемным стварэннем. Яна разумее ласку, прывыкае да добрых адносін, не любіць грубасці. Вось чаму я стараюся прывучыць нашых даярак, свінарак, цялятніц добра абыходзіцца з жывёлай.

Памятаю, на адным з першых заняткаў зоатэхнічных курсаў я спытала: што значыць добра адносіцца да жывёлы? Лепшая даярка калгаса Кацярына Дзям'янаўна Бурак адказала:

— Мала прылашчыць карову, трэба своечасова яе накарміць, напайць, падаіць. Усе кармы загадзя падрыхтаваць — сакавітыя нарэзаць, салому пасячы і апрацаваць саманягравам. Трэба ведаць, чым пакарміць карову зімой, чаго дадаць летам, каб мець больш малака. Важна таксама пільна сачыць за чыстатой станка і самой жывёлы.

Слухаючы такі адказ, я ад усяго сэрца радавалася за нашых жанчын.

Акрамя Кацярыны Дзям'янаўны, у калгасе паважаюць таксама і іншых даярак: Веру Іванаўну Басалыга і Веру Цімафееўну Заяц. Яны працуюць з душой. Больш як па дзве тысячы літраў надойваюць яны ад кожнай каровы. А яшчэ больш даюць «Галоў-

ная» — 5 075 і «Галанка» — 3500 літраў малака ў год.

У калгасе больш трохсот дойных кароў. А за лета колькасць іх вырасце да чатырохсот. Наша задача — павысіць удойнасць, і мы гэтага даб'ёмся. Ва ўсіх кароўніках — аўтапайлкі, сёлета ўвядзем і электрадойку.

Ужо зараз мы клапацімся аб папайненні калгаснага стада, аб паляпшэнні пароднасці. Цялят адбіраем на племя з першага дня нараджэння. Остфрызаў і кастрамічоў давяраем вопытным цялятніцам: З. Капарысе і А. Барцэвіч.

Адабраныя на племя цяляты да шасцімесячнага ўзросту выпіваюць больш трохсот літраў малака, па восемсот літраў адгону, паядаюць каля двух цэнтнераў канцэнтратаў і чатырох цэнтнераў сакавітага корму.

Паглядзелі-б, як растуць сасункі на палепшаным харчы! Штодня прыбываюць у вазе, на вачах вырастаюць у падцёлкаў!

Так паступова калгас заводзіць племянную жывёлу, якая будзе больш прадуктыўнай, а значыць і больш прыбыткавай. Агульны прыбытак ад жывёлагадоўлі ў мінулым годзе перавысіў мільён рублёў.

Значную долю прыбытку дала свінагадоўля.

Усе свінні ў калгасе — буйнай белай пароды, многаплодныя, хутка адкармліваюцца і даюць высокую ўбойную вагу. У нас каля ста

свінаматак. Многія з іх прывялі летась па дванаццаць парасят за апарос. Усяго на свінафермах калгаса больш сямісот свіней! У мінулым годзе выхад таварнай свініны склаў 25 цэнтнераў на сто гектараў пахаці.

Лепшыя свінаркі калгаса — Г. Мірончык і Л. Грак — атрымалі летась па 16 парасят ад кожнай свінаматкі. Сёлета яны абавязаліся дабіцца большага прыплоду. Яны дабіліся і найвышэйшай па калгасу прыважкі свіней: па 700 грамаў у суткі.

Калісьці казалі, што свіння — не пераборлівая: усё з'есць. Зараз нашы свінаркі трымаюцца прыказкі: «Свіння чыстату любіць». Таму ў свінарніках заўсёды чыста, кармы добра перамяваюцца.

На кормакухні ўстаноўлены коранерэзкі, клубнемыйкі. Адсюль да ферм праводзіцца падвесная дарога.

Каб стварыць вялікі статак, калгас павінен удвая павялічыць кармавую базу.

Шмат цікавых пытанняў узнікае перад работнікамі жывёлагадоўлі. А калі настае час ацёлаў, апаросаў, акотаў — колькі тады клопату і хвалявання! Вось чаму я і кажу, што работа наша захапляе.

Жывёлаводы нашага калгаса прыкладуць усе сілы, каб выканаць задачы ўздыму жывёлагадоўлі.

М. ПРЫЛЕПСКАЯ,

зоатэхнік калгаса імя Дзержынскага.
Слуцкі раён Мінскай вобласці.

З вялікай любоўю вырошчвае статак буйнай рагатай жывёлы цялятніца калгаса Зінаіда Капарыха.

Фото Г. Ткачэнкі

ЗАДАВОЛІМ ПОПЫТ СПАЖЫЎЦА

ВЕЧАРАМІ над Мінскам ярка свецяцца агні светавых рэклам: «Купляйце шакалад і цукеркі вырабаў беларускіх цукеркавых фабрык».

Аднойчы ў магазіне я пачула адказ на гэтую рэкламу. Дзяўчына спытала ў прадаўца нейкія цукеркі маскоўскай фабрыкі. Прадавец прапанаваў купіць цукеркі фабрыкі «Комунарка».

— Купім, калі яны будуць такія-ж смачныя, як і маскоўскія, — адказала жартам дзяўчына.

Ад гэтай размовы мне стала трывожна: сапраўды фабрыка атрымала нямала нараканняў, наш шакалад і цукеркі яшчэ не заслужылі прызнання.

Вялікага пералому ў рабоце калектыву «Комунаркі» дабіўся пасля ўказанняў V сесіі Вярхоўнага Савета СССР аб паляпшэнні якасці прадукцыі і расшырэнні асартыменту. Рабочыя абавязаліся даваць прадукцыю выдатнай якасці, павялічыць выпуск вырабаў тых гатункаў, якія карыстаюцца вялікім попытам. Ва ўсіх цэхах ідзе настойлівая барацьба за выкананне ўзятых абавязацельстваў.

На адной з вытворчых нарад мы рашылі паслаць групу рабочых на прадпрыемствы Масквы і Ленінграда, каб павучыцца навейшай тэхналогіі.

На маскоўскай фабрыцы «Чырвоны Кастрычнік» пабывалі брыгадзіры цэха цукерак І. Кірыльчук, Н. Буляк і інш. Паездка дала ім шмат каштоўнага. Нашы пасланцы азнаёміліся з дасягненнямі масквічоў, вывучылі тэхналогію раду вырабаў. Набытымі ведамі яны падзяліліся з рабочымі.

На фабрыцы працуе выключна жаночая моладзь. Многія работніцы праяўляюць творчую ініцыятыву, паляпшаюць тэхналагічны працэс. Першыняство заслужана трымае шакаладны цэх, які ўзначальваецца Антанінай Паўлаўнай Лазаравай. Цэх з месяца ў месяц паляпшае прадукцыю.

Фабрыка часта атрымлівала скаргі на тое, што шакалад мы выпускаем толькі вялікімі пліткамі. Антаніна Паўлаўна горача адгукнулася на прапанову даць шакалад у дробнай расфасоўцы. Спецыялісты распрацавалі тэхналогію новага віду прадукцыі. Зараз калектыву шакаладнага цэха выпускае шакалад пліткамі па 10, 25, 35 і 50 грамаў. Усе яны аформлены ў прыгожыя этыкеткі (розныя казкі, віды новага Мінска і інш.).

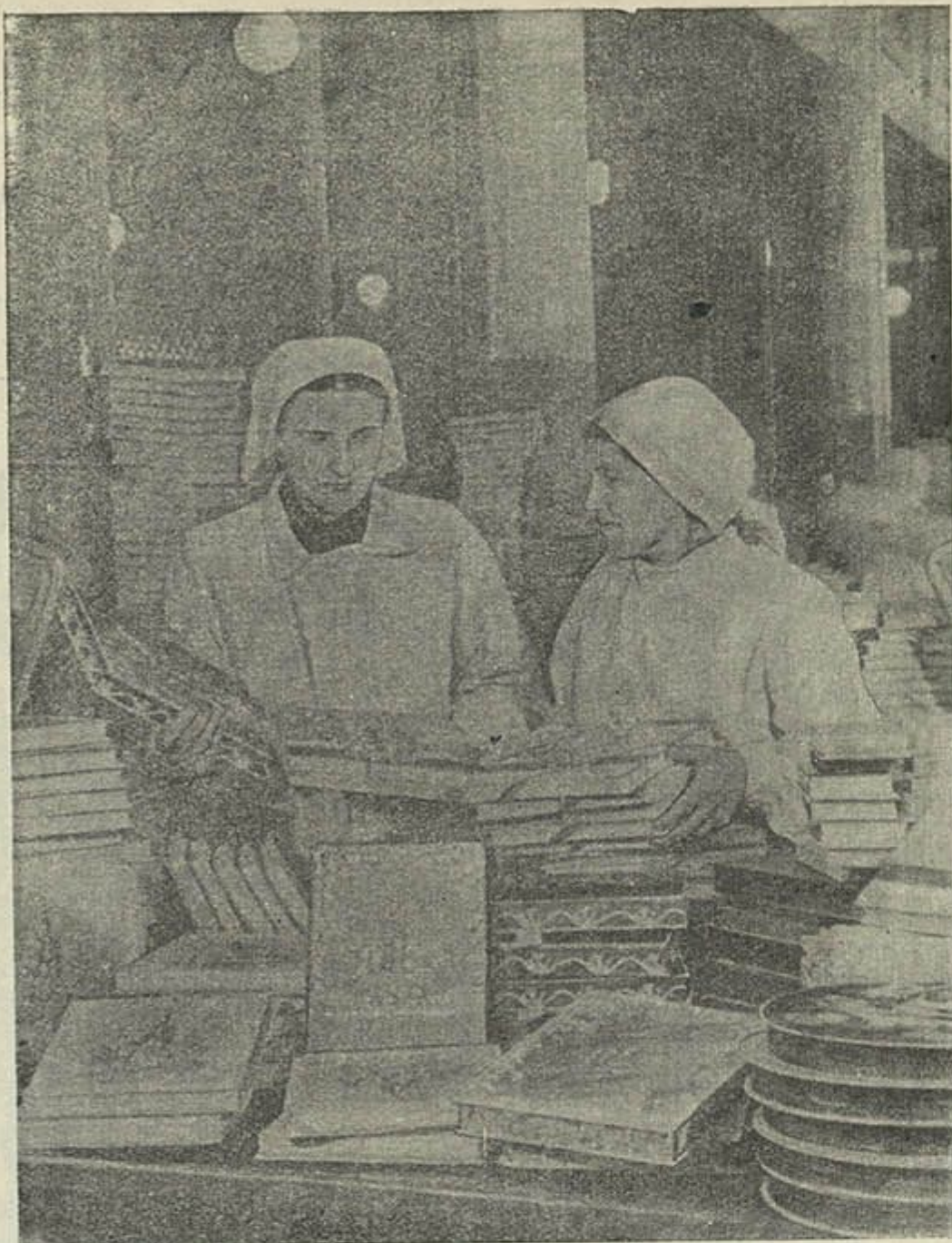
А. П. Лазарава прывівае работніцам свайго цэха любоў да працы, чулыя адносіны да запатрабаванняў спажываўца.

Брыгады Любы Русак, Мар'і Чэрняк, Любы Чарнявец выпускаюць шакалад толькі выдатнай якасці. Загадам міністра харчовых тавараў СССР ім прысвоена званне брыгад выдатнай якасці. Гэтага ганаровага звання ўдастоены і шакаладны цэх.

Карамельны цэх выпускае ў прыгожых загортках найбольш любімую спажываўцам карамель: лімон, вішню, маліну са сліўкамі, Сібір, арэхавую, тэатральную і інш. Брыгада Ванды Стрэчань выпускае карамель толькі выдатнай якасці. К 8 сакавіка тав. Стрэчань узнагароджана Ганаровай граматай з занясеннем у кнігу гонару. У карамельным цэху вялікай павагай карыстаецца брыгадзір штампуючага аграгата Н. А. Міцкевіч. Яе брыгада выпускае карамель толькі выдатнай якасці і ў паўтара раза больш плана.

Цукерачны цэх, дзе начальнікам С. Ефімаў, майстрам М. Іваноўскай, значна пашырыў асартымент шакаладных цукерак, выпускае новыя гатункі («Труфелі», «Тузік», «Медны коннік» і інш.).

Тэхнолаг цукернага цэха Іля Дубшан дапамагае рабочым дабівацца высокай прадукцыйнасці працы, павышэння якасці цукерак. Не выпадкова яе змена заваявала званне зменны выдатнай якасці. Маладому спецыялісту трэба яшчэ шмат працаваць,

У цэху гатовай прадукцыі вышэйшых гатункаў Мінскай фабрыкі «Комунарка». Лепшыя расфасоўшчыцы В. А. Лукашэвіч і Л. Ц. Жукава.

Фото Г. Ткачэнкі

каб утрымаць гэтае званне. Але яна мае добрых памочнікаў-брыгадзіраў Ніну Зіновіч, Надзею Парфёныч. У цэху таксама добра працуе тэхнарук Мар'я Пеўзнэр. Яна перадае свае веды маладым рабочым. Цэх выпускае зараз прадукцыю, якая карыстаецца шырокім попытам.

Наша фабрыка выпускала «Залатыя ключык» або вельмі цвёрды, або вельмі цягучы. Цяпер удалося знайсці «залатую сярэдзіну». Значных поспехаў у гэтай справе дабілася брыгада Мар'і Касцевіч, якой прысвоена званне брыгады выдатнай якасці.

Раней ірыс «Залатыя ключык» адпускаўся толькі магазінам Мінска, цяпер жа мы маем магчымасць штодня адгружаць яго гандлюючым арганізацыям рэспублікі і за яе межы.

Мы стараемся даць спажываўцу прадукцыю смачную, але не можам яе прыгожа аформіць. Літаграфія Міністэрства прамысловасці харчовых тавараў БССР далёка не задавальняе нашых патрэб як па колькасці прадукцыі, так і па якасці афармлення.

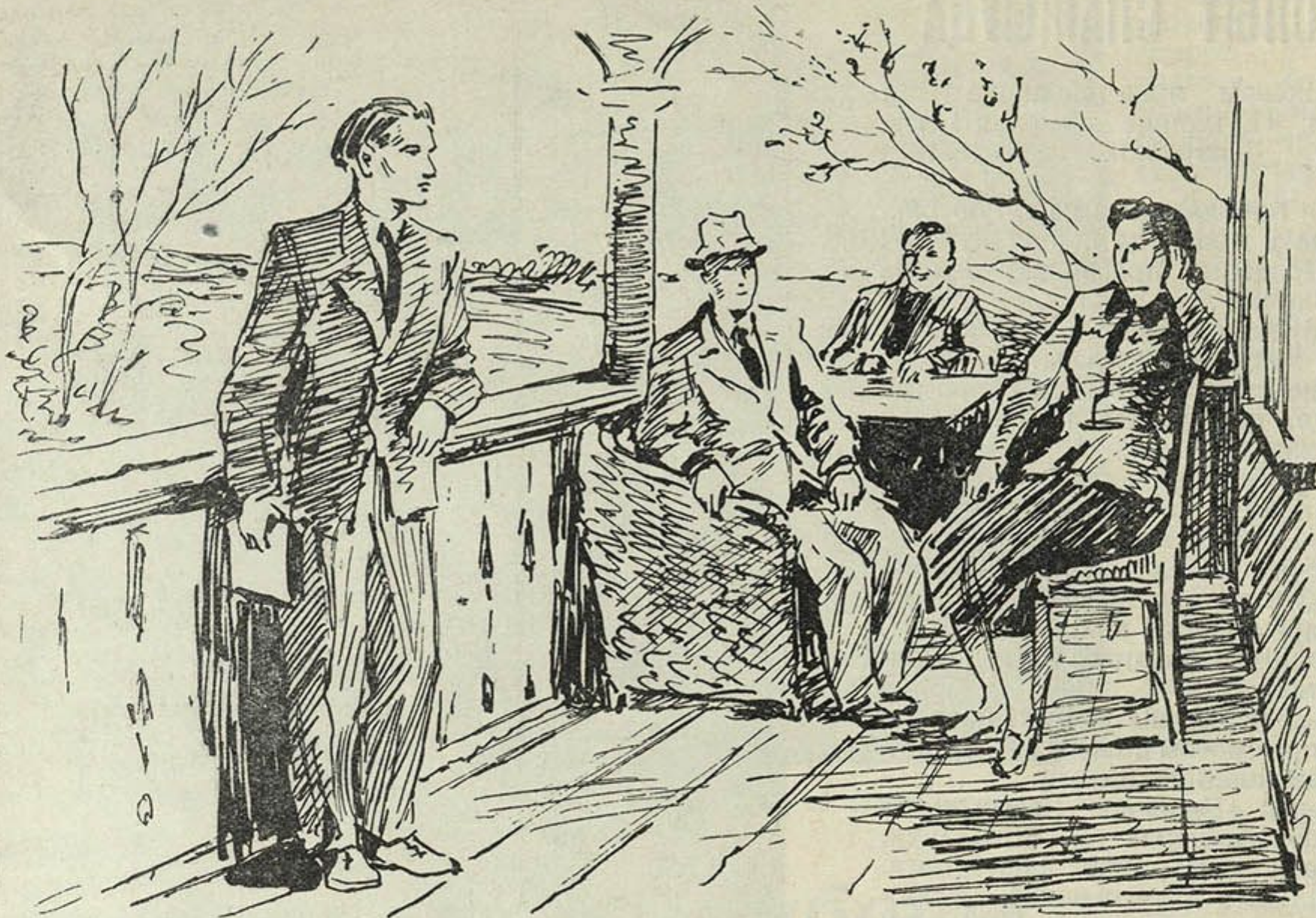
План першага квартала фабрыка значна перавыканала. Дадаткова выпушчана прадукцыі больш як на пяць мільёнаў рублёў.

Цяпер я без трывогі гляджу на яркія заклікі светавых рэклам купляць прадукцыю кандытарскіх фабрык Беларусі. Наадварот — я здаволена. Наша фабрыка пачала працаваць лепш. Працоўныя рэспублікі ахвотна купляюць наш шакалад і цукеркі.

Партыя і ўрад паставілі перад работнікамі прамысловасці адказную задачу — поўнасьцю задаволіць узростаючы попыт насельніцтва на харчовыя прадукты. Калектыву нашага прадпрыемства прыкладзе ўсе сілы, каб з гонарам яе выканаць.

М. ПАСТУШОНАК,

дырэктар фабрыкі «Комунарка».

Аршанская полька

А. АСПЕНКА

Мал. Л. Шчэмельова

Снег яшчэ не растаяў, па начах ціснулі моцныя марозы, але вясна ўжо адчувалася ва ўсім: і ў сінеблакітным небе з бялявымі лёгкімі, як пух, воблачкамі; і ў гарэзлівым ветрыку, які пах вільгаццю і маладымі смалістымі пупышкамі дрэў; і ў звонкім капяжы з дахаў; і нават у тым, як асядаў, чарнеў, рабіўся наздраватым снег. Але асабліва напамінала пра вясну сонца. Сляпуча белае, з ледзь улоўным чырванаватым адценнем, яно павольна і ўрачыста плыло па небе ў блакітнаматым марыве і толькі перад самым захадом рабілася пунсовым: тады здавалася, быццам нейкі мастак нядбайнай рукою размаляваў пад пурпур віхравыя хмаркі.

З адлігай парушыўся звычайны ход жыцця ў доме адпачынку «Бесядзь». Каток растаяў, снег наліпаў на лыжы і стала немагчыма ездзіць па лесе. Некалькі дзён мы займаліся тым, што хадзілі на станцыю сустрэчаць і праводзіць поезд, але дрэнна наезджаная дарога хутка раставала, ногі правальваліся і неўзабаве прыйшлося адмовіцца ад пагулянак.

На наша шчасце, была ў доме адпачынку адкрытая з поўдня веранда. Вось тут аднойчы зусім выпадкова сабралася кампанія, і завязалася вельмі жывая гутарка. Назаўтра ўсе зноў сабраліся на верандзе. Хутка яна ператварылася ў своеасаблівы клуб.

Размову заўсёды пачынаў круглагаловы, з доўгімі валасамі філолаг. Што-б ні прачытаў ён у часопісе або ў кнізе, усяму здзіўляўся: адно лічыў незвычайным і нават геніяльным, другім абуралася, але і ў тым і ў другім выпадку даваў волю свайму красамоўству.

У той дзень тэмай спрэчак была афіцыянтка Нюся — чарнявая, тоненькая, прыемная з твару дзяўчына.

Некалькі дзён назад пайшлі чуткі, што Нюся закахалася і, магчыма, к канцу змены справіць вяселле. Гэтая падзея і была цяпер тэмай размовы. Як заўсёды, гаварыў філолаг.

— У скораспелых шлюбых ёсць свая рамантыка. Чалавек нібы іграе ў латарэю. Не дзіва, што нечаканасцей сустракаецца шмат.

— Але тут нечаканасцей не будзе, — перабіў яго тынкоўшчык. — Гэты хлюст пакіне яе адразу-ж, як толькі сядзе ў поезд.

— Тады трэба папярэдзіць Нюсю, — гарача заявіў нізенькі, кругленькі, як агурок, ветэрынарны фельчар.

— Ці не задумалі адгаварваць? — іранічна глянуў на яго філолаг.

— А чаму і не, калі неабходна. Нельга-ж дапусціць, каб нейкі нягоднік псаваў жыццё такой сталай прыгожай дзяўчыне.

— Ай-яй-яй, які высокі штыль! Ты ёй толькі скажы, дык яна табе такую аплявуху адважыць, што не хутка забудзеш. Упэўнены, што Нюся добра ведае пра недахопы свайго каханка, аднак не адмаўляецца ад яго. Нарэшце, дзяўчат прыцягвае грубая мужчынская сіла. А вы ах, ды ох.

— Гэта нахабная хлусня, — абуралася маладзенькая юрыстка. — Я добра ведаю, што Нюся і не здагадваецца, каго кахае. Не дапамагчы ёй — не толькі несумленна, але і злачынна.

Філолаг насмешліва глянуў на юрыстку.

— Вядома, шануюная Клава: з пункту погляду кодэкса вы маеце рацыю. Але не забывайце, што жыццё не ўціскаецца ні ў якія кодэксы.

Нечакана азваўся вяснушкаваты шырокаплечы хлопец. Дасюль ён слу-

хаў маўкліва, і незразумела было, ці сароміцца ён гаварыць, ці проста лічыць спрэчку залішняй.

— Цікавы ў нас быў летась выпадак, — пачаў ён, і мы здзіўлена пераглянуліся. — Хоць, можа, і не зусім складна але раскажу.

— Паслухаем, што скажа наш маўклівы Федзя, — падтрымаў яго філолаг.

— Я сам з Аршаншчыны. Працаваў летась на трактары ў вёсцы Кужаль. Яна славіцца тым, што там вельмі добра польку танцуюць. А на Аршаншчыне полька — своеасаблівая. Вось у нашым доме адпачынку польку проста пеша ходзяць. А там — нібы віхор у хату ўляціць, калі некалькі пар выйдуць на круг.

— Ты, Федзя, карацей, — перабіў неспакойны ветфельчар. Але яго напрасілі не перашкаджаць.

— Я раскажу па-парадку. Спачатку пра польку. У Кужалі полькай пачынаецца і канчаецца кожная вечарынка. Калі ты, скажам, не танцуеш полькі, дык лепш сядзі дома. А трэба сказаць, што не кожны можа вытрымаць тэмп аршанскай полькі. Іншы пройдзе пару кругоў і не можа ног пераставіць. Нібы цэлы дзень хадзіў за плугам. Але ніхто не танцаваў польку так, як Наташа Чаромхіна. Бывала, гарманіст стоміцца, партнёр літасці просіць, а Наташа толькі смяецца. «Вам-бы, кажа, на Магілёўшчыне жыць. Там так танцуюць польку, што можна спаць на хаду».

Вельмі вострай была яна на язык. Калі хто часам не патрапіць ёй у такт, дык на ўсю вечарынку зняславіць. Таму не кожны адважваўся з ёй танцаваць. Затое не было ў вёсцы хлопца, які-б не закахаўся ў Наташу.

— І вы ў тым ліку былі? — усміхнулася Клава.

— Што ўтойваць: і я шчасця таго паспытаў, — проста адказаў Федзя. — Але справа ў тым, што каханне было безнадзейна. Ні аднаму з хлопцаў не аддавала яна перавагі.

— Ды як-жа гэта? — не вытрымаў тынкоўшчык. — У такіх выпадках трэба на чыстату размову весці.

— Адзін быў такі — Вадзім Тулік. Больш за ўсіх заляцаўся, дык яна яму сказала, што ён занадта ўжо прэсны, што з ім цяжка і тры дні пагуляць! «І наогул ты мне пра каханне не кажы. Ведаю, што калі-б мяне хто пакрыўдзіў, дык ты не за-

ступіўся-б. Давай, — кажа, — проста сябраваць». Ну, Вадзік і таму быў рады.

У Кужалі здаўна ладзіліся вечарынкi пры заканчэнні кавіцы. На лузе звычайна абводзіўся круг, абсаджваўся дрэвамі, пасярэдзіне запальвалася вогнішча, і да раніцы моладзь гуляла: танцавалі, спявалі, забаўляліся. Летась сенакос закончыўся рана. Таму свята надумалі справіць асабліва ўрачыста. А вогнішча расклалі такое, што відаць было за дзесяць кілометраў.

Дзяўчаты адкрылі вечарынку прыпеўкамі. Завадатаем у іх была Наташа. І якіх толькі гульняў не выдумляла яна ў той вечар, а ўжо танцавала так, як ніколі. Ды і ўсе мы скакалі шмат, а пад раніцу зусім стаміліся. Адна Наташа не ведала стомы. Вось яна вышла на круг і стала над намі смяяцца:

— Эх вы, гора-танцоры, замарыліся, небаракі! Відаць, мне не давадзецца ў ахвоту патанцаваць. Слова гонару, расцалавала-б таго, хто на развітанне станцаваў-бы са мной сапраўдную аршанскую польку.

Лёгка прытупваючы, яна падбегла да гарманіста.

— Сыграй, Вася, самую хуткую. Адна пайду танцаваць.

А сама задзірыста-звонка смяецца.

На такую абразу адказваць можна было толькі справай. Вадзік сабраўся быў ужо выйсці на круг, як да Наташы падскочыў чорны, як цыган, хлопец. З-пад нядбайна насунутай шапкі ліха выглядаў кучаравісты чуб. Мы неяк і не заўважылі на вечарынкi пабочных. Вадзік збялеў і спыніўся ў нерашучасці. А чарнявы хлопец не па-нашаму смела запрасіў Наташу да танцу.

Наташа насцярожылася. Але хутка справілася з сабой і задзірыста моцна сказала:

— А ці ўмееце-ж вы танцаваць?

Танец ужо набыў такую шпаркасць, што абодва партнёры проста прыпадалі да зямлі на крутых паваротах. Мы баяліся, што калі адзін аступіцца, то абодва грывнуць вобземлю. Танцоры, не суцішаючы тэмпу, праяцелі адзін, другі, трэці круг. Наташа мільгала ў паветры, бы той матылёк. Квяцісты канец яе касынкі трапляў на ветры, пакуль не зачэпіўся за лацкан хлопцава пінжака. Але вось абодва спыніліся і ўпэўнена, лёгка пайшлі па кругу. Зноў хлопец вёў яе перад сабой, і зноў яна зірнула на яго доўгім праніклівым поглядам. І зноў шалёны тэмп танцу, і зноў кароткі прыпынак, і зноў шалёны тэмп.

— Найшла каса на камень, — прамовіў нехта.

Раптам мы заўважылі, што на самым роўным месцы нага Наташы зачэпілася за нябачную перашкоду і не паспела ў такт. Потым аступілася ў другі, у трэці раз...

— Здае Наташа, — шапнуў Мікола Тупікаў.

Але Наташа не хацела здавацца. Яна толькі мацней схопілася за рукаў хлопцавага пінжака. А той і выгляду не падаў: параўняўся з гарманістам і крыкнуў:

— Давай жыцця, Вася!

Што і казаць, мы радаваліся, што выратавана ўрэшце наша мужчынская гордасць. Наташа аказалася пасаромленай. І варта, не смейся! Мы нават сталі прасіць Васю, каб хутчэй іграў. Няхай сама запрасіць літасці, як дабівалася таго ад невядомага нам хлопца.

Вася ледзь паспяваў перабіраць лады. Ён іграў цяпер самую прымітыўную мелодыю, бо на большае ў яго нехапала спрыту, і ўсё-ж гармонік захлапваўся.

— Годзе, хопіць, — раптам пачулі мы голас Наташы.

Гармонік змоўк, хлопец спыніўся. Наташа ледзь трымалася на нагах. Хлопец падтрымліваў Наташу за талію, а яе рука ляжала ў яго на плячы.

Наташа, відаць, хацела пайсці, але не магла адважыцца, бо кружылася ў галаве. Тады хлопец прытуліў яе да сябе. Яны пайшлі на вёску. Наташа пакорліва прыхінулася да яго, а ён падтрымліваў яе пшчотна, ласкава.

Мы, здзіўленыя, маўчалі.

— Ну, бачылі, як трэба? — парусыў маўчанне Мікола.

— Памаўчы лепш, а то... — вызверыўся Вадзік.

— Прамаргаў дзяўчыну і злуецца, — пагардліва заўважыў Мікола.

Вадзік сціснуў кулак. Мы думалі, ён кінецца біцца. Але Вадзік павярнуўся і таксама пайшоў на вёску. Разыходзіліся ўсе панура.

— Хто-ж гэта? — пыталіся хлопцы.

— Новы фінагент, — адказаў Толя

Кучык, які ўсё ведаў. — А Вадзіка шкада.

— Адлупцаваць яе трэба, вось што, — загарэўся спакойны Антон Кучмель. — І яго заадно...

— Скажаш...

Пагаварылі і разыходзіліся. Дзён праз пяць я сустрэў Наташу ў полі. Здалося мне, што яна нават папрыгажэла: вочы блішчаць і ўсмешка такая нясмелая па твары блукае. Толькі вельмі ўразіла мяне, што ў дзяўчыны прапала былая гарэзлівасць. «Закахалася, відаць, у фінагента», — падумаў я і ўвечары расказаў хлопцам пра свае назіранні. Вадзік насупіўся, і я пашкадаваў сваіх слоў. А Толік, нібы нічога не разумеючы, заўважыў:

— Дзіва, што кахае. Не дарма-ж усе гавораць.

— Ты-б менш развешваў вушы, — абурыўся Вадзік.

— Пакіньце, хлопцы, сварыцца. Мала што гавораць. Наташа не такая, — загаманілі мы.

— Не такая? — не здаваўся Толік. — А ты ведаеш, хто гэты фінагент? Ён, можа, пяць жонак меў. А Наташка захачала быць шостаю. З комсамола-ж яго выключылі. Ну і дурні вы, богу на яе маліліся...

— Калі ты зараз-жа не сціхнеш, дык я цябе так адсвятчаю, што свету не ўбачыш, — прыгразіў Вадзік, падняўся і пайшоў.

Праз нейкі час ішоў я вуліцай каля дома Наташы. Хоць сцямнела нядаўна, але і ў трох кроках ужо нічога не было

Вадзік павярнуўся і паволі пайшоў.

— Прашу, каб падвучыла, — адказваў хлопец, адразу перайшоўшы на ты.

— Ну, добра. Толькі ўмова такая: як зморышся, то крычы мацней, бо магу і не пачуць.

Вася прабег пальцамі па ладах, расцягнуў мех, і адтуль выплеснулася запальная мелодыя полькі. Яна намагалася вырвацца з натоўпу, які цесна абкружыў танцораў і гарманіста, але не магла, як і тая пара, што павольна ішла, пагарджаючы тэмпам музыкі.

Наташа адыходзіла назад лёгка і прыгожа, а следом, зграбна падтрымліваючы яе за талію, пружыністым крокам ішоў чарнявы хлопец. Нам не верылася, што так пачынаецца полька, хоць самі пачыналі яе з такой праходкі.

Музыка мацнела, набірала тэмпу, так што ўжо самі ногі пачыналі прытупваць на месцы. Наташа нешта сказала партнёру, глянула на яго знізу ўверх ласкавым позіркам. У адказ ён кінуў галавой і зрабіў яшчэ некалькі крокаў. Потым на адно толькі імгненне прытрымаў Наташу, параўняўся з ёю, і цяпер яны ў такт музыкі, нібы навыверадкі, але моцна трымаючыся за рукі, прабеглі з поўкруга. Нечакана хлопец прытупнуў і хутка закружыў Наташу. Іншая дзяўчына ад нечаканасці «згубіла-б нагу», але Наташа паспела за партнёрам. Здавалася, нехта падаваў ім каманду. Так паўтаралася некалькі раз, і заўсёды Наташа лёгка пераходзіла з аднаго тэмпу ў другі.

відаць. Чую ў кветніку галасы. Я прайшоў было міма, але раптам пачуў голас Вадзіка. Тады я спыніўся. Чаго ён тут?

Наташа злосна, абурана перабіла Вадзіка:

— Што ты мне за ўказчык? Якая табе справа да нас? Знайшоўся апякун. Без цябе ведаю, што раблю. Вось кахаю яго ды ўсё! І нікому да таго няма справы. Можаш ісці. Чуеш? Зараз-жа!

Я чуў, як Вадзік устаў. Мусіць, пастаяў перад ёю, бо доўга не паказваўся з брамкі.

Мне было сорамна за Вадзіка і, каб не сустракацца, я прыспешыў крок.

Неўзабаве пасля таго мы сядзелі на беразе рэчкі. Хлопцы толькі што купаліся і цяпер грэліся на сонцы. Ніхто і не заўважыў, як да нас падышоў фінагент. Сеў побач, выцягнуў пачку «Казбека», даў усім закурыць. Вадзік спачатку хацеў адмовіцца, але таксама ўзяў папяросу, закурыў і адварнуўся.

Не памятаю, як і хто пачаў размову пра вечарынку, пра каханне. Фінагент сядзеў і з пагардлівай усмешкай слухаў нашы спрэчкі. Нарэшце, ён не вытрымаў і важна, каб не прырэчылі, сказаў:

— Усе дзяўчаты аднолькавыя.

— Значыць і твая Наташка таксама?.. — запытаўся хтосьці.

— Вядома, і яна. Хоць і лепшая крыху ад іншых. Цяпер ліжацца, а замуж пойдзе — будзе мужа ашукваць. Ну, ды мяне не абдурыш. Я не з тых, хто на кручок трапляе. Стрэлянага вераб'я, як кажучы, на мякіне не правядзеш. Без дзяўчат, вядома, нудна. Толькі яны хутка надакучваюць.

— Наташа не такая, — нясмела заўважыў хтосьці.

— Не такая, — фінагент зарагатаў. — А адкуль ты, парсюк гэтакі, ведаеш? Ды яна...

Ён нахабна, цынічна плюнуў.

І тут здарылася тое, чаго ніхто не чакаў. Вадзік падняўся, у пазетры мільганула яго рука, і плоская, як блін, шапка фінагента пакацілася ў раку. Яшчэ ўзмах — і зноў звонкая аплявуха. Далей Вадзік павярнуўся і паволі пайшоў.

— Ну, цяпер Вадзіку не паздаровіцца, — гаварылі хлопцы.

А ў нядзелю ладзілася вечарынка. Мы вырашылі Вадзіка абараняць. На вечарынку прыйшлі разам і стаялі ўвесь час попеч. Насупраць нас з групай дзяўчат стаяла Наташа. Вася зайграў польку. Фінагент, знарок задрэўшы галаву, пайшоў да Наташы. Узяў яе за руку, нават не спытаўшы, ці хоча яна танцаваць. Але Наташа ледзь не вырвала сваю руку і, таксама ні слова не сказаўшы, пайшла да нас. Фінагент збянтэжыўся. Наташа падышла да Вадзіка і, быццам між імі нічога ніколі не было, сказала:

— Пойдзем, Вадзік, станцуем.

Вадзік гэтага не чакаў і стаяў, не ведаючы, што рабіць. Тады мы падштурхнулі яго. Ён узяў руку Наташы, спачатку нясмела, а потым рашуча ступіў на круг.

— Выходзіць, Наташа ведала пра інцыдэнт з фінагентам? — спытала ў Федзі Клава.

— Ведала. На вёсцы нічога не схаваеш, — адказаў Федзя.

— Упэўнены ў тым, што Вадзік на ёй ажаніўся, — сказаў філолаг.

— Не... Пакуль не... Ды я не к таму. Шэнаваць чалавека трэба.

СЯБРОўСТВА

Вось і Каменныя Лавы...

Шырокая паласа лесу на ўзвышшы, мост праз рэчку, край шырокага поля... Адсюль ужо можна ўбачыць дах знаёмай хаты, а пры ёй стройную бярозку.

Агата Зыкава два тыдні не была на вёсцы. Нядоўгая адлучка. Але для чалавека, які амаль усё жыццё бязвыезна пражыў на адным месцы, — тэрмін значны. З групай беларускіх калгаснікаў яна пабывала на Украіне — у жытомірскіх ільнаводаў. Украінскія хлебаробы радысна прынялі гасцей. Для іх былі адчынены дзверы ўсіх дамоў, шырока расхінуты сэрцы. Беларускія прадстаўнікі вучыліся ў сваіх братоў, перадавалі ўсё самае каштоўнае са свайго вопыту.

Агата Ларывонаўна пазнаёмілася са знатнымі украінскімі ільнаводамі Саух і Заіка, пасябрала з лепшай звеннявой калгаса імя Дзімітрава Наваград-Валынскага раёна Мартай Кірчун. Пасябрала так, што і расстацца было цяжка. Сваю дружбу ільнаводкі змацавалі дагаворам на сацыялістычнае спаборніцтва за высокі ўраджай ільну. І тое, што яна там убачыла, жыло зараз у думках і хвалявала яе.

У калгасе з дня на дзень чакалі свайго пасланца.

Чакалі ад яе аднаго: няхай раскажа, ці праўда, што ў перадавых калгасах Жытомірскай вобласці тона валакна з гектара звычайным ураджаем лічыцца? Калі-ж гэта праўда, дык у чым справа, што там за зямля, што за ўмельцы на ёй працуюць, як такія цуды робяць?

Зыкава прывезла з сабою ўзор жытомірскага ільну. Паказала сваім калгасніцам шаўкавістае, незвычайна доўгае валакно.

— Якое хараство...

І расказала ўсё па-парадку: і якім насеннем там сеюць, і як глебу апрацоўваюць, і як пасевы даглядаюць, і якія даходы ад ільнопрадукцыі калгасы і калгаснікі атрымліваюць.

— Там глеба, што кій у яе ўваткні, дык вунь якое дрэва ўзнімецца... — пачаў хтосьці.

8

— Няпраўда, — запярэчыла Агата, — і глебы там не вельмі ад нашых розняцца. Падзол таксама ёсць.

І зноў ішла па руках кулітка цудоўнага валакна. І зноў пытанні: як і чаму? Размовы раслі, пераходзілі ў гарачую спрэчку. Бригадзір паляводчай брыгады Міхаіл Грышчанкоў падліваў масла ў агонь:

— Я так гэтую справу разумею: жытомірскія ільнаводы маюць такія-ж умовы як і мы. У іх гектар дае тону валакна, а ў нас усяго тры-чатыры цэнтнеры. Чаму? Не навучыліся мы яшчэ лён вырошчваць...

Тады Агата Ларывонаўна сказала:

— Згодна з табой, Міхаіл Змітравіч. Гэта мы і самі ведаем. За навукай і вопытам пасылалі мяне да украінскіх ільнаводаў. Праўленне калгаса і ты, бригадзір, скрозь пальцы на лён глядзелі — вось у чым бяда. Адвямі мне ў залатнім годзе гектараў дваццаць зямлі, каля трыццаці чалавек вылучылі і кажучы: «Заваёўвай, Ларывонаўна, высокі ўраджай». А потым на ўсё рукой махнулі. Пра лён успомнілі толькі восенню, калі здаваць яго дзяржаве патрэбна. А хіба гэта парадок?

Высокая, у доўгай вязанай кофце, Агата стаяла каля стала, аглядаючы прысутных вясёлымі вачыма.

— А са звязом Марты Кірчун я дагавор на сацыялістычнае спаборніцтва заключыла. Думаю, правільна зрабіла, — не то наведміла, не то спытала яна ў прысутных.

— Правільна, Ларывонаўна, — прагукі галасы.

— Не толькі за сябе і за сваё звязно ставіла подпіс, — наказваючы дагавор, гаварыла яна, — а і за ўвесь калгас. Будзем працаваць так, каб потым можна было з чыстым сэрцам прыняць дарагіх гасцей з Украіны.

Барацьбу за адменны ўраджай звязно Зыкавай пачало адразу-ж пасля яе прыезду. Канюшынішча ў калгасе было мала, і лён прышлося сеяць на ўгноеным іржышчы. Восенню ўчастак узаралі трактарнымі плугамі з перадплужнікамі.

— Добра толькі зябліва вядзіце, — папярэдзіла звеннявая трактарыстаў.

У зімовыя дні звязно збірала попел, птушыны памёт, рыхтавала насенне. Усе члены звязна рэгулярна наведвалі гурток, дзе вывучалі перадавую аграэхніку.

І вось дыхнулі цёплыя поўднёвыя вятры, а за імі прышла і доўгачаканая вясна. Як толькі паспела глеба, участак пракультывавалі ў адзін след, уоперак ворыва, потым унеслі мінеральныя ўгнаенні, сабралі з поля карэнішчы пырніку.

Сеялі лён два дні ў раннія тэрміны спецыяльнымі сеялкамі. Шмат клопатаў было тады звязу, але іх яшчэ пабольшала, як пасеялі лён. У першую дэкаду мая пачаліся замаразкі.

— Што-ж, Ларывонаўна, будзем рабіць? Лён-жа можа загінуць, — пыталі ўсхваляваныя сяброўкі.

— Будзем мульчыраваць глебу і зберажэм пасевы.

Хутка насталі цёплыя дні. Лён выкінуў першыя лісточкі. Звяно падкарміла яго аміячнай салетрай. А калі расліны дасягнулі 6—10 сантыметраў, прапалолі ўчастак і зноў падкармілі сумессю з попелу і птушынага памёту. Лён рос на славу.

— Адменны будзе ланок, — гаворылі калгаснікі.

...Бяскрайні блакітна-зялёны дыван злёгку калышацца пад подыхам цёплага ветру. Лён цвіце!

Якое гэта хараство! Здаецца, шырокае калгаснае поле злілося з празрыстым блакітным небам. Цэлы-б дзень глядзеў на яго, любавалася. І ў вачах Агаты столькі радасці! Даўгунец вырас вышэй пояса.

Але аднойчы з-за лесу выпаўзла вялізная чорная хмара.

Хмара абклала ўсё неба і лінула патокамі вады. Калі дождж спыніўся, члены звяна прыбеглі на ўчастак. Лён падлёт, нібы на ім каталі бяровенні.

— Не хвалойся, Ларывонаўна, — супакойвалі Агату Зіна Полазава, Надзя Грышчанкова, Марыя Пракапенка, а ў саміх сціскалася сэрца, вільготнымі рабіліся вочы.

Не ведалі жанчыны, якія меры прымаць. Але на шчасце з'явілася Антаніна Курлына — аграном.

— Лён трэба ставіць на падпоркі, — прамовіла яна.

І звяно дружна ўзялося за нялёгкую працу. Паднялі лён на плошчы ў 10 гектараў і выратавалі.

Церабілі ў ранняй васковай спеласці. Разаслалі пад жнівеньскія росы. Цеплыня і вільгаць не давалі саломцы надоўга залежвацца. Праз шаснаццаць дзён трату паднялі, адсартавалі і адправілі на ільнозавод.

Амаль усю трату здалі другім нумарам. Пры падліку выявілася, што кожны гектар даў па сем цэнтнераў валакна і па шэсць насення; з паасобных участкаў сабралі па 9 цэнтнераў валакна і па 8 насення. Такіх паказчыкаў у мінулым годзе не дасягала ні адно звяно не толькі ў калгасе, але і ў раёне.

...Белыя сцены хат ззяюць у промнях электралямпачак. За сталом сядзіць гаспадыня Агата Ларывонаўна з сяброўкамі. Тут і 65-гадовая Ганна Дымкова і Наста Грышчанкова і самая маладая — Зіна Полазава. Сёння яны падводзяць вынікі працы.

— Лён вырасцілі нядрэнны, — гаворыць звеннявая. — Але можна было дабіцца і лепшых паказчыкаў. Крыху механізатары падвялі — не ўсюды добра пракультывавалі ўчастак, крыху падвяло праўленне — занізіла норму высеву, крыху і самі падкачалі — мала нарыхтавалі ўгнаення.

У хату заходзіць калгасны паштальён.

— Прывітанне вам з Украіны, — гаворыць ён.

Агата Ларывонаўна ўскрывае канверт.

— На, Зіна, чытай, — просіць яна, — а мы ўсе паслухаем.

«Прывітанне, дарагія сяброўкі! Віншуем вас са святам — 300-годдзем уз'яднання украінскага і рускага народаў!»

Ліст канчаўся так:

«Летась наша звяно з кожнага гектара свайго ўчастка атрымала па дзесяць цэнтнераў ільновалакна і па сем і сем дзесятых цэнтнера ільнонасення. Якія вынікі ў вас? Напішыце нам».

І ў той-жа вечар звяно адпісала жытомірскім сяброўкам:

«Выконваючы ўзятыя ў спаборніцтве абавязацельствы, мы ў гэтыя дні старанна рыхтуемся да веснавой сяўбы. На нашым участку поўнасю ўзнята зябіліва. Ужо нарыхтавана

Нядаўна ў гасцях у ільнаводаў Давыд-Гарадоцкага раёна Брэсцкай вобласці пабывала знатная ільнаводка Украіны звеннявая калгаса імя Сталіна Жытомірскай вобласці Ефрасіння Архіпаўна Саух. У гутарках з калгаснікамі і на раённай нарадзе перадавікоў-ільнаводаў Е. А. Саух падзялілася вопытам вырошчвання высокіх ураджаяў. Яна расказала аб тым, як у мінулым годзе яе звяно з адной і той-жа плошчы сабрала два ўраджаі ільну і атрымала пры гэтым па 25 цэнтнераў ільновалакна і 8 цэнтнераў насення з гектара.

На здымку: калгаснікі сельгасарцелі імя Молатава Давыд-Гарадоцкага раёна падносяць Е. А. Саух хлеб-соль.

Фото В. Германа
(Фотахроніка БелТА)

многа попелу, птушынага памёту. Завозім мінеральныя ўгнаенні. На занятках агра-тэхнічнага гуртка, якім кіруе наш аграном Антаніна Курлына, упарта павышаем свае веды. Сёлета мы спадзяемся вас апырацца, сабраць больш тоне валакна з гектара на ўсёй плошчы».

Заканчваўся ліст словамі:

«Мы радуемся вашым дасягненням у вырошчванні важнейшай тэхнічнай культуры — ільну. На вашым вялікім вопыце мы вучымся атрымліваць высокія ўраджаі. Няхай наша дружба будзе сведкай непарушнай дружбы народаў любімай Радзімы. Запрашаем вас да сябе ў госці. Будзем рады вашаму прыезду».

«Атрымаць па тоне валакна з гектара!» — за гэта настойліва змагаецца зараз звяно Зыкавай.

Кожны вечар па вуліцах вёскі Каменныя Лавы ўспыхваюць тірляндэ электрычных агнёў. Лямпачкі Ільіча гараць ярка ва ўсіх хатах. Пра матунасьць вольнай працы гаворыць гэтае святло.

І. ПАТАПАЎ, В. МАЗІЛІН,

Калгас імя Кірава, Шклоўскі раён,
Магілёўская вобласць.

Квітнее Україна

КІЄЎСКИЯ вулицы ў квецені каштанаў. Іх свечы выразна бялеюць на далікатнай зеляніне лісцяў. А за горадам — ізумрудныя прасторы палёў. Радаснае свята вясны. І ў душах людзей такая-ж радасць. Май 1954 года!

Гістарычныя дні 300-годдзя свайго ўз'яднання з Расіяй Украіна сустрэла ў ззянні славы.

Магутны росквіт усюды і ва ўсім. Гмах Днепрадзержынскага металургічнага завода, гіганцкія крылі абагачальных фабрык Крыварожскіх руднікоў, копры Данбаса, поўныя святла і паветра залы цэхаў на заводах машынабудавання Кіева, Харкава, Львова, Краматорска...

Знаёмыя ўсяму свету сілуэты плаціны Днепрагэса, стройныя каркасы Кахоўскага гідравузла...

Вясёлыя паточкі чарнавіцкіх і каламііскіх тканін, майстэрскія інкрустацыі мукачэўскіх мэбелышчыкаў, бессмяротны жывапіс бараўскіх фарфоршчыкаў...

Мяняючыя сваё аблічча украінскія сёлы, увянчаныя электратрансфарматарамі, радыёмачтамі, лопасцямі ветрухавікоў, манументальнымі вежамі жывёлагадоўчых двароў. Пшаніца вышэй чалавека, кукуруза як лес, тлустыя чароды жывёлы... Абцяжараныя фруктамі сады і вінаграднікі, срабрыстыя ўсплёскі рыб у празрыстых водах штучных сажалак...

Ва ўсіх гэтых цудоўных пладах

радаснай працы саракамільённага украінскага народа — мудрае кіраўніцтва Комуністычнай партыі, брацкая дапамога рускага і ўсіх астатніх народаў, якія насяляюць наш Совецкі Саюз.

Спрадвеку апіраючыся на брацкую руку, у барацьбе і працы адчуваючы таварыскі локаць, украінскі народ заваяваў сваю дзяржаўнасць і незалежнасць, уз'яднанне ўсіх сваіх зямель, шчасце і свабоду.

Шмат этапаў ад Пераяслаўскай Рады да нашых дзён. Палтаўскі бой са шведамі. Напалеонаўскае нашэсце. Сценька Разін і Кармелюк. Дзекабрысты. Барыкады 1905 года. Баі Вялікага Кастрычніка. Соцыялістычныя будоўлі першых пяцігодак. Подзвігі Вялікай Айчыннай вайны. Гераізм паляваенных год.

Усё падзелена разам: апошні паходны сухар і шынель на дне сырога акова; цяжкія ратнай і мірнай працы; горыч часовых паражэнняў і радасці здабытых перамог.

Рускія і беларускія пабрацімы змагаліся ў войсках Багдана Хмельніцкага ў семнацатым стагоддзі. Яны-ж у дваццатым, у грозны 1941 год пад Масквой разам з іншымі народамі адстаялі сталіцу соцыялістычнай Айчыны.

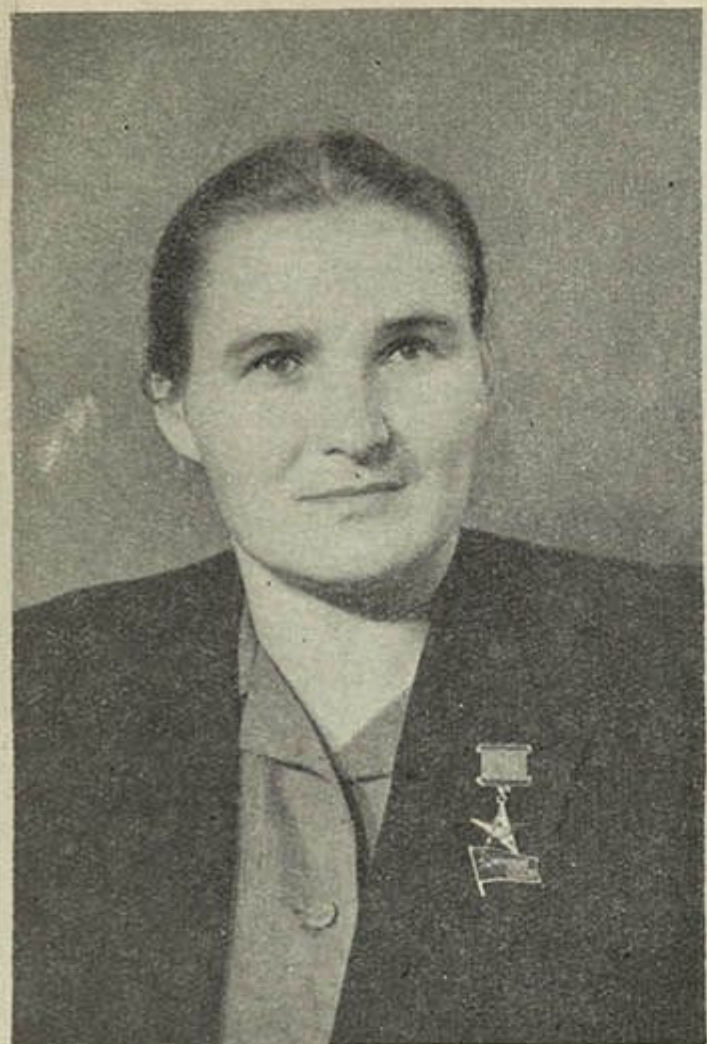
У партызанскіх атрадах на Украіне крушылі тыл гітлераўцаў прадстаўнікі 62 нацыянальнасцей. Сярод іх беларуская жанчына Лідзія Кухарэнка, цяпер славуты грамадскі дзеяч і вучоны Совецкай Украіны.

Найярчэйшаю праявай непарыўнай дружбы савецкіх народаў ёсць дапамога Совецкай Украіне ў паляваенным аднаўленні народнай гаспадаркі.

Працоўныя 57 гарадоў Совецкага Саюза ўзводзілі з попелу і руін гордасць украінскай металургіі «Запарожсталь». Больш 70 прадпрыемстваў Ленінграда выраблялі машыны і абсталяванне для Данбаса. Аб самаахвярнасці і брацкай адданасці ленінградцаў сведчыць скромная мемарыяльная дошчачка на адным з турбагенератараў Сталінскага металургічнага завода. На ёй напісана аб тым, што гэты турбагенератар зроблен у перыяд блакады Ленінграда. Лесарубы Архангельска толькі за адзін люты 1944 года адправілі на вызваляўшуюся Украіну 207 вагонаў рознага лесаматэрыялу. Ме-

На здымку (на перэднім плане): лаўрэат Сталінскай прэміі Вольга Ільінічна Івашчанка і Герой Соцыялістычнай Працы Елена Сямёнаўна Хобта на сесіі Вярхоўнага Савета УССР.

Фото М. Мельнікова і В. Сычова (Фотахроніка РТАУ)

Галіна Еўгеньеўна Буркацкая — старшыня калгаса імя Хрушчова Чэркаскай вобласці, Герой Соцыялістычнай Працы, дэпутат Вярхоўнага Савета СССР.

Фото М. Мельнікова і В. Сычова (Фотахроніка РТАУ)

талургі Магнітагорска тады ўзялі шэфства над металургамі Украіны. Рабочыя Нова-Троіцкага завода ў Кіргізіі дапамагалі ў аднаўленні цукровых заводаў Украіны.

Вялікую дапамогу ад брацкіх народаў атрымалі калгасы і саўгасы Украіны. Адрозж пасля вызвалення ад гітлераўскіх акупантаў сюды пачалі прыбываць з усіх канцоў савецкай краіны машыны, насенне, жывёла. Калгаснікі Омскай вобласці паслалі тады на Украіну 60 тысяч галоў жывёлы, калгаснікі Башкірыі — 34 тысячы.

На палях Багалюбаўскага калгаса імя Петроўскага Днепрапетроўскай вобласці, які знаходзіцца на месцы гістарычных баёў пад Жоўтымі Водамі, у мінулым годзе працавала 12 магутных трактараў і 9 камбайнаў. На трактарах — маркі Чэлябінскага і Сталінградскага заводаў, на самаходных камбайнах — Растоўскага сельмаша.

Імкліва і нястрымна рухаецца ўперад Савецкі Саюз і яго неад'емная састаўная частка — Савецкая Украіна. Далёка ззаду засталіся тыя эканамічныя рубяжы, на якіх вайна спыніла нашу мірную працу. Яшчэ далей — дарэволюцыйныя рубяжы. Ужо ў 1952 годзе цяжкая прамысловасць Украіны выпускала прадукцыі ў 17 раз больш, чым прамысловасць дарэволюцыйнай Украіны. Больш чым у 37 раз павялічылася на Украіне выпрацоўка электраэнергіі за гады савецкай улады. Металаапрацоўчая

прамысловасць дае зараз прадукцыі амаль у 70 раз больш, чым у дарэволюцыйны перыяд. Сялянскія гаспадаркі Украіны, аб'яднаныя ў калгасы, прадстаўляюць сабой буйную механізаваную сацыялістычную сельскую гаспадарку. На палях Украіны працуе 182 тысячы трактараў, 51 тысяча збожжавых камбайнаў і шмат іншых сельскагаспадарчых машын.

З пачуццём глыбокай удзячнасці сустраў украінскі народ перадачу са складу РСФСР у склад Украінскай ССР Крымскай вобласці. У гэтым акце закладзена бязмежнае давер'е і любоў рускага народа да украінскага народа.

Няўхільна з года ў год на базе ўздыму народнай гаспадаркі расцвітае украінская сацыялістычная культура. Украіна — рэспубліка суцэльнай пісьменнасці. Сотні тысяч дзяцей украінскага народа атрымліваюць вышэйшую адукацыю. У агульную скарбніцу савецкай навукі і культуры вучоныя Украіны, дзесяты літаратуры і мастацтва ўносяць свой дастойны ўклад.

Клапоцячыся аб добрабыце працоўных Савецкай Украіны, Саюзнаны ўрад адпускае шмат сродкаў на пабудову школ, універсітэтаў і жылых дамоў, клубаў і тэатраў, бальніц, кансультацый, дзіцячых ясляў і садоў. З кожным годам зніжаюцца цэны на тавары, няўхільна расце заробатная плата рабочых і служачых, прыбыткі калгаснікаў.

Вось адна з шахт Данбаса імя Румянцава. Шахцёры з Румянцава, як і ўсе грамадзяне Савецкага Саюза, забяспечаны работай і адпачынкам. Яны ездзяць на прыморскія курорты краіны. У Сочы ёсць камфартабельны санаторый «Данбас» для гарнякоў. Акрамя таго, ёсць шмат дамоў адпачынку, дзе сотні шахцёраў праводзяць свой водпуск.

У Румянцава, як і ў кожным шахцёрскім пасёлку і горадзе, кожны год прыносіць вялікія змены. Паяўляюцца новыя добраўпарадкаваныя дамы і цэлыя вуліцы. Ужо ў мінулым годзе ў шахцёраў Румянцава было да 70 асабістых машын «Победа» і «Москвич», больш 500 матацыклаў, 570 веласіпедаў.

Самаадданая праца савецкага народа ўзмацняе магутнасць сацыялістычнай Радзімы, павышае матэрыяльна-культурны ўзровень усяго насельніцтва. Многія слаўныя дачкі Украіны ідуць у першых радах наватараў ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі.

Такімі з'яўляюцца вытворчая работніца Александра Данская, інжынер, лаўрэат Сталінскай прэміі Мар'я Дзідук. Такія і двойчы Герой Соцыялістычнай Працы з

Лідзія Іванаўна Кухарэнка — доктар эканамічных навук, старшыня Украінскага таварыства па распаўсюджванню навуковых і палітычных ведаў.

Фото С. Белазёрава.

Кіеўшчыны Сцепаніда Выштак, знатная бульбаводка з Жытоміршчыны Марта Худалей, перадавая жывёлаводства, загадчыца калгаснай свінафермы з Чэрнігаўшчыны Феадосія Дзмітрэнка.

Паспяхова кіруюць калгасамі Галіна Буркацкая ў Чэркаскай вобласці, Ульяна Баштык у Львоўскай вобласці, Мар'я Ляскова ў Хмельніцкай вобласці.

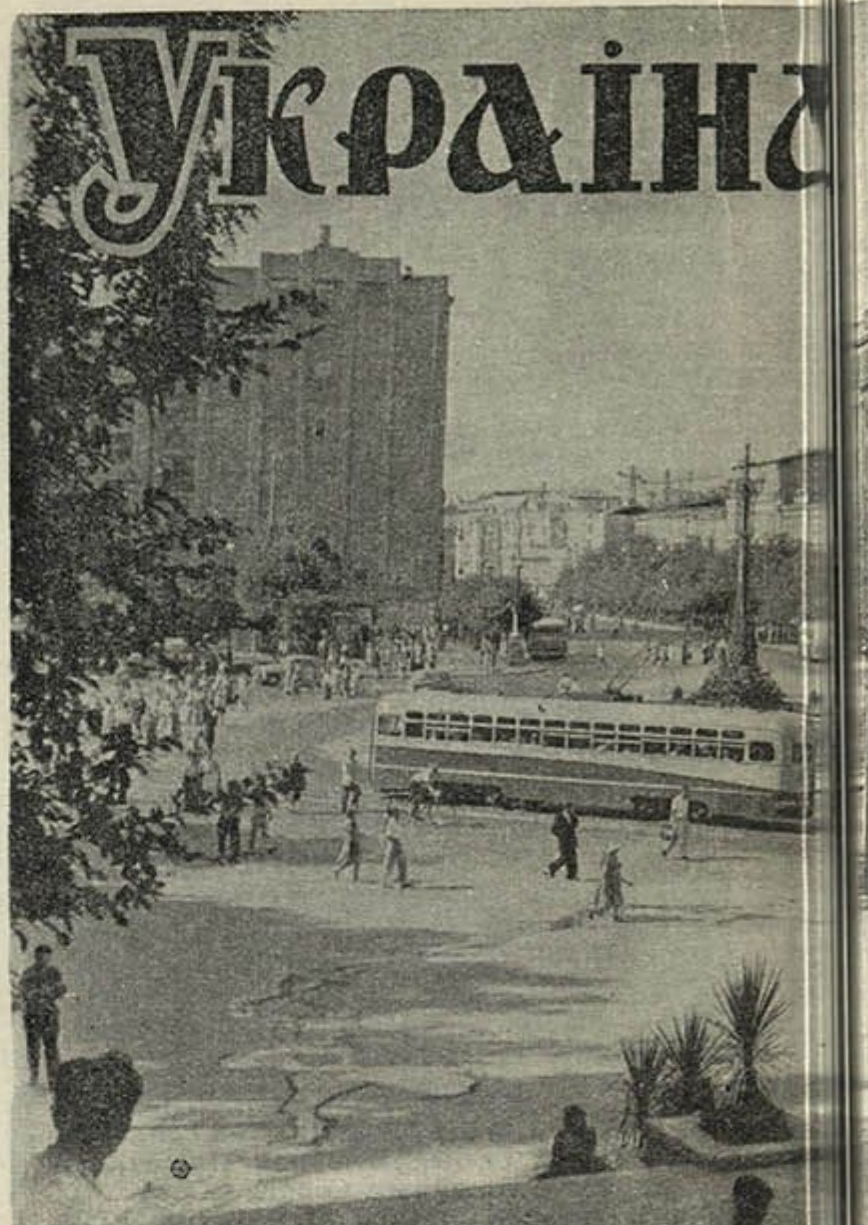
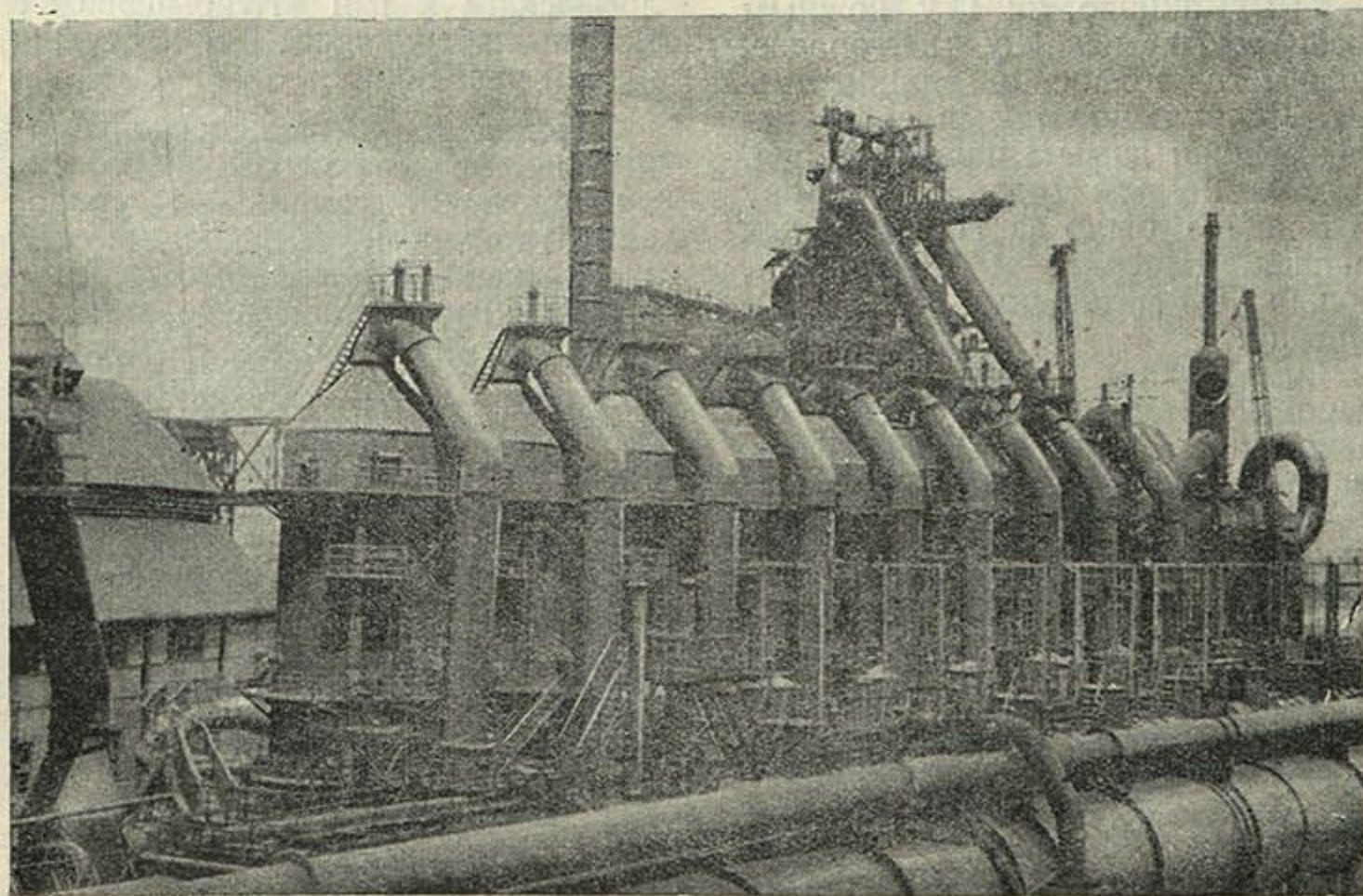
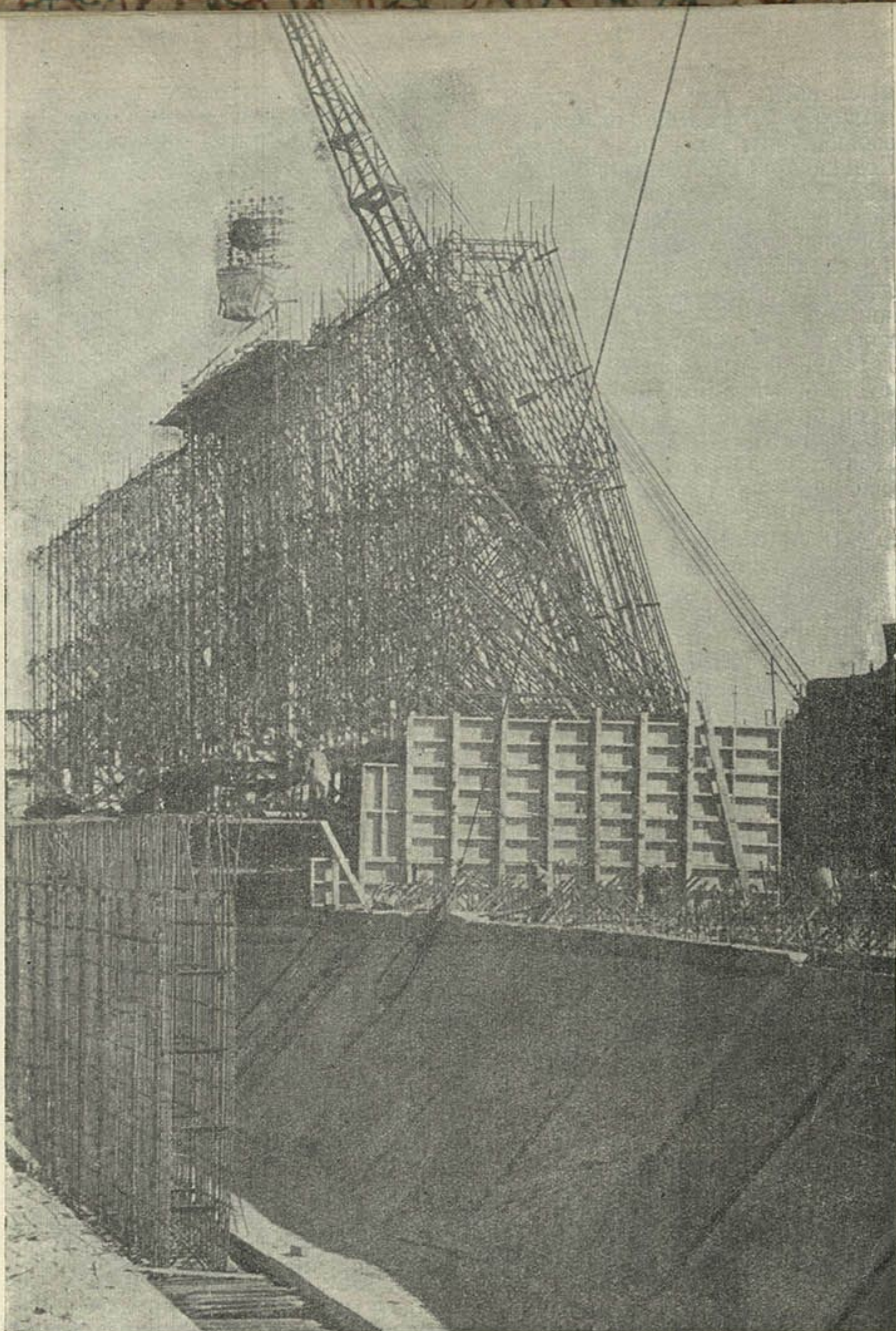
Таварыская ўзаемадапамога паміж народамі СССР вельмі ярка выражаецца ў сацыялістычным саборніцтве паміж калектывамі працоўных рускіх і украінскіх гарадоў і сёл. Даўняя дружба звязвае калектывы буйнейшых у краіне паравозабудаўнічых заводаў: Каменскага імя Куйбышава і Варашылаўградскага імя Кастрычніцкай рэвалюцыі.

Чысцякоўскія шахцёры саборнічаюць з шахцёрамі Кузбаса, крыварожскія гарнякі — з уральскімі гарнякамі, чарнавіцкія тэкстыльшчыкі — з калектывам Маскоўскай Трохгорнай мануфактуры.

300-годдзе ўз'яднання Украіны з Расіяй — гэты трыумф ідэалогіі дружбы народаў — украінскі народ, як і ўсе народы СССР, адзначае ўзмацненнем сяброўскіх сувязей з брацкімі рэспублікамі. Пад сцягам Маркса — Энгельса — Леніна — Сталіна, пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі ўвесь савецкі народ упэўнена ідзе да перамогі камунізма.

М. ЛУГАВІКОВА,

рэдактар часопіса «Радянська жінка».

Праз трыста год

Мікола ГАМОЛКА

Шуміць Дняпро, гудзе няўтомна,
І па баках яго у рад
Стаяць запаленыя домны
І тэрыконы сотняў шахт.

У садах вясновых — кіпень белы.
І звонаць мірна ручайкі
На тых палях, дзе бацькі Хмеля
Гулялі дружна казакі.

Ён сынам быў, вялікім сынам
Свайго народа і зямлі.
І славіць сёння Украіна
Той гістарычны час, калі

Паслоў паслаў ён у Расію,
У златаглавую Маскву,
Калі падняў пад небам сінім
Ён гетманскую булаву.

Масква і Кіеў — дзве сталіцы
Здзівілі дружбай цэлы свет.
Іх непарушныя граніцы
Змяніць не змог і злы сусед.

Навекі вечныя з'еднаны
Народы два — багатыры.
Устаў над імі светлы ранак
У ззянні велічнай зары.

І глянуць навакола любя:
Край расквітнеў увесь цяпер.
Шаснаццаць маладых рэспублік
Еднае слаўны СССР.

Хвала табе, Масква-сталіца,
Дужэй, расці ад года ў год.
Няхай не знае наваліцаў
Вялікі мужны твой народ.

СЁННЯ

Народы Совецкай Украіны і ўсяго Совецкага Саюза шырока адзначаюць 300-годдзе з дня ўз'яднання украінскага народа з яго адзінакроўным рускім народам.

Гэтыя здымкі расказваюць пра жыццё Украіны ў ССР.

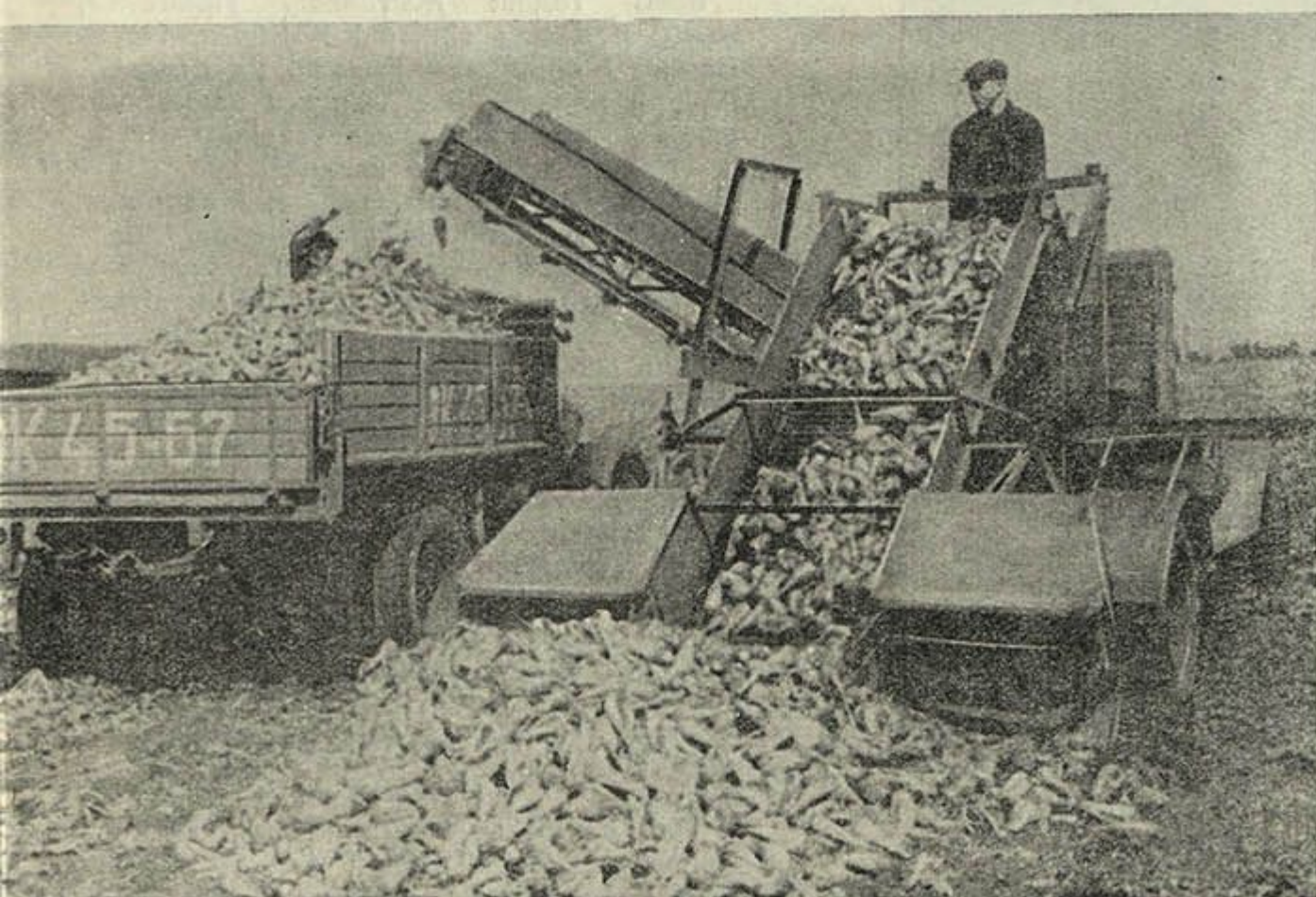
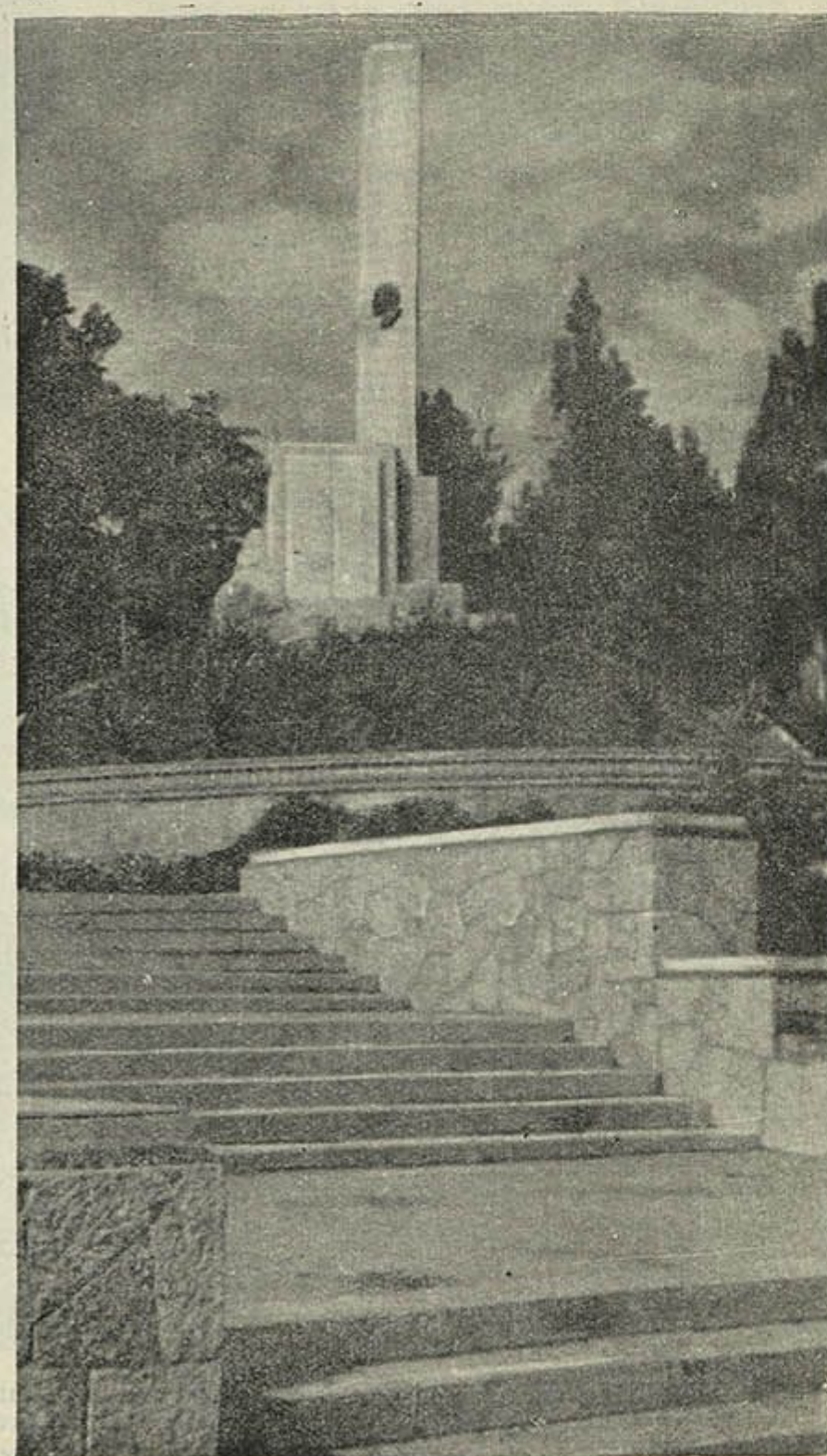
На верхнім здымку злева. Укладанне бетону ў верхні ярус шлюза Кахоўскай гідраэлектрастанцыі. На ніжнім здымку злева. Цэльназварная доменная печ завода «Запарожсталль».

У цэнтры зверху. Кіеў. Плошча імя Сталіна. У цэнтры знізу. На плантацыі калгаса імя Хрушова Карлаўскага раёна Палтаўскай вобласці будаўнічыя сістэмы лаўрэата Сталінскай прэміі Абрыйна грузіць буракі ў аўтамашыну.

На верхнім здымку справа. Выштак Сцепаніда Мідаўна — званнявая калгаса імя Молатава Кіеўскай вобласці, двойчы Герой Соцыялістычнай Працы, дэпутат Вярхоўнага Савета СССР.

На ніжнім здымку справа. Ялта. Адзін з куткоў парка.

Фото Ю. Ліхуці, С. Вільмана, С. Белазёрэва, Я. Табароўскага,

Усенароднай любоўю акружана ў нас юнае пакаленне. Наша Совецкая дзяржава не шкадуе сродкаў на догляд дзяцей. Іх жыццё і здароўе ахоўваюцца з самай калыскі. Радзіма любоўна вырошчвае дзяцей, прывівае ім лепшыя чалавечыя якасці.

У нашай краіне няспынна пашыраецца сетка спецыяльных дзіцячых медыцынскіх устаноў, абсталяваюцца шматлікія медыцынскія кабінеты, санаторыі, дачы, яслі, сады.

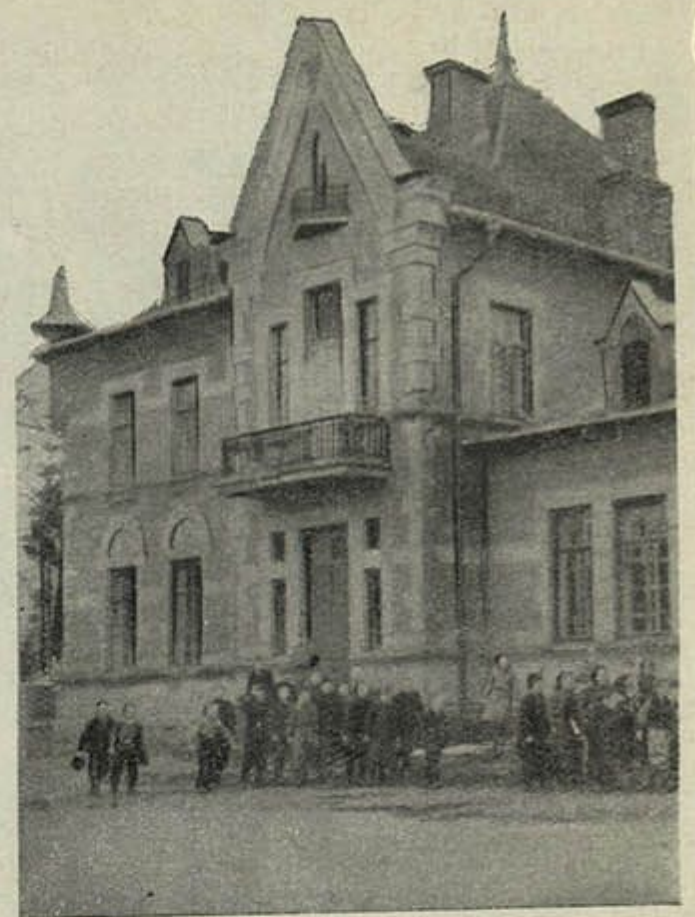
Паспяхова вырашаецца пастаўленая партыяй і ўрадам гістарычная задача — зрабіць усіх рабочых і ўсіх сялян культурнымі і адукаванымі. Ажыццяўляецца пераход да ўсеагульнай дзесяцігадовай адукацыі. Школьнае выхаванне дапаўняецца пазашкольным. Для гэтай мэты служаць палатныя піянеру, станцыі юных натуралістаў, дзіцячыя спартыўныя школы, кіно і тэатры. Кожнае лета мільёны савецкіх школьнікаў адпачываюць у піянерскіх лагерах і санаторыях. Дзеці ў нас нараджаюцца для шчасця.

Цудоўна змянілася жыццё дзяцей і ў краінах народнай дэмакратыі.

Не тое мы бачым у капіталістычным свеце. Там голад, галеча, цяжкая знясільваючая праца, немагчымасць атрымаць адукацыю. Такі лёс соцень мільёнаў дзяцей.

Але ўсе сумленныя людзі свету актыўна змагаюцца за жыццё, шчасце і радасць дзяцей. Па ініцыятыве прагрэсіўнай грамадскасці кожны год першага чэрвеня адзначаецца Міжнародны дзень абароны дзяцей. У гэты дзень бацькі, маці, усе людзі добрай волі з новаю сілай патрабуюць умацавання міру ва ўсім свеце.

Ніжэй раскажваецца пра шчаслівае жыццё дзяцей нашай рэспублікі.

Агульны выгляд дзіцячага дома ў Васілішках Гродзенскай вобласці.

Над кнігай

Ніна ТАРАС

Над кнігай Галіна
Галоўку схіліла,
І час у чытанні
Праходзіць ёй міла.

Ніяк адарвацца
Ад кнігі не можа —
Яна адпраўляецца
У падарожжа.

Галіну цікавяць
Далёкія далі,
Дзе коцяцца Волгі
Блакітныя хвалі.

І Поўдзень гарачы —
Марскія прасторы,
Дзе ў водах адбіліся
Месяц і зоры;

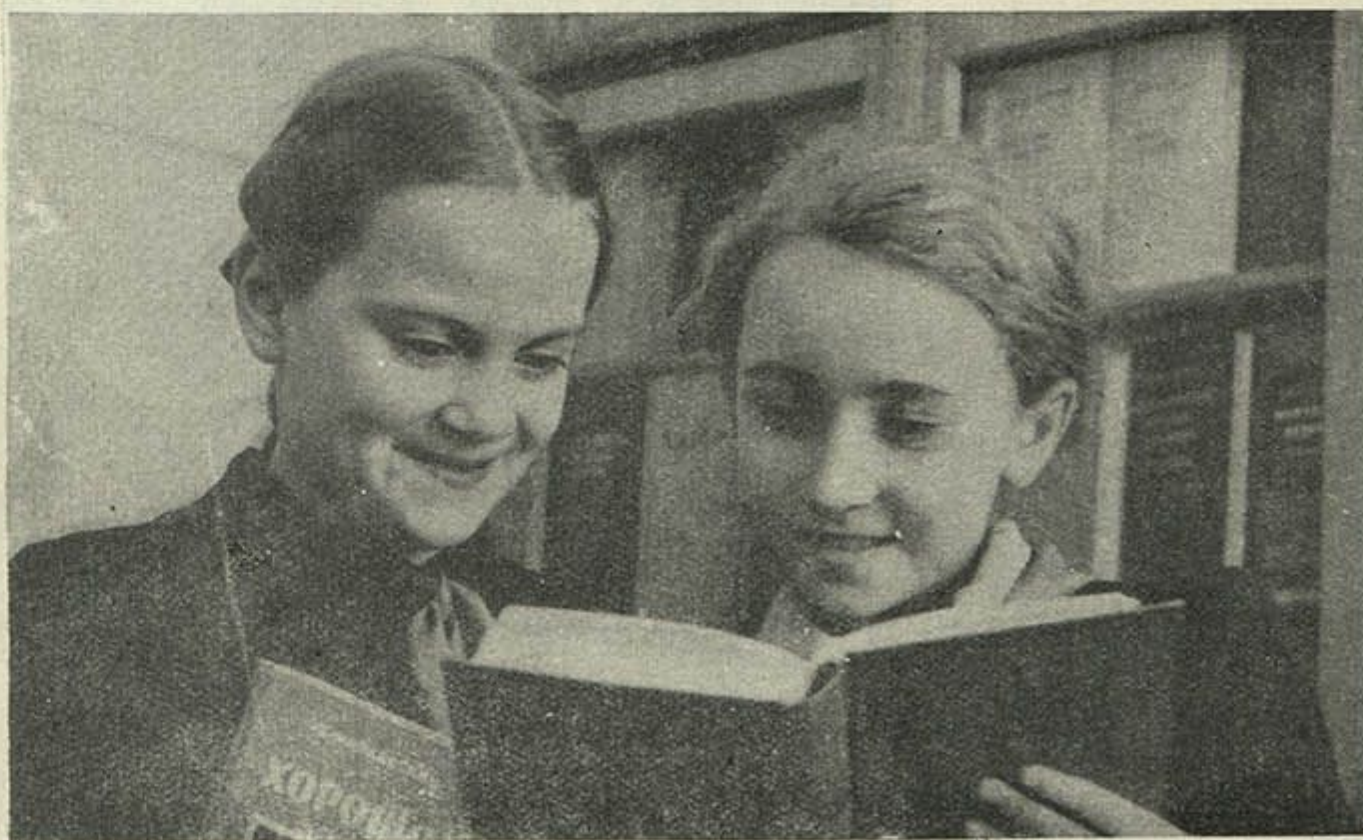
І Поўнач, дзе вечная
Сцюжа... Там недзе
На снезе сляды
Пракладаюць мядзведзі...

Чытае старонкі —
Адну і другую —
І ўбачыла раптам
Маскву дарагую.

Высока-высока
Узняўся да зораў
Навука палац,
Што на Ленінскіх горах.

Стаіць, бы маяк,
Над любімай сталіцай,
Тут некалі будзе
Галіна вучыцца...

І стала так светла
На сэрцы Галіне —
Як радасна жыць
У савецкай краіне!

Выдатніцы III «б» класа Мінскай сярэдняй жаночай школы № 10 Галя Дзяткова і Валя Гурук у школьнай бібліятэцы.

Фото Г. Ткачэнкі.

Дзіцячы палац

НА БЕРАЗЕ невялічкага безыменнага ручайка, у цэнтры старога парку, акаймаванага блакітным вяном гонкіх лістоўніц, узвышаецца вялікі белы палац. Яго вострагранныя вежы ўзняліся горда ў неба, нібы жадаючы пахваліцца перад усім наваколлем сваёй зграбнасцю і хараваннем.

«Маёнтак пана Іваноўскага» — калісьці з жахам і трывогай называлі гэты палац жыхары навакольных сёл.

«Васілішкаўскі дзіцячы дом» — так называецца палац зараз. У прасторных, светлых пакоях, цераз парог якіх пятнаццаць год назад не пераступала нага «мужыка», жывуць сотні дзяцей — сыноў і дачок калгаснікаў, аднаасобнікаў, рабочых і служачых, загінуўшых воінаў.

Вялікае гора напаткала ўсіх гэтых дзяцей у самым пачатку жыцця.

Вось Тадзік Жыгалка... Прыгожы, жыццерадасны сінявокі хлопчык, шахматыст і спартсмен-лыжнік. Ён глядзіць на ўсё навакольнае шырока адкрытымі вачыма, нібы збіраецца ўсклікнуць:

— Якое цудоўнае жыццё!

Тадзік — адзін з тысяч тых савецкіх дзяцей, у якіх фашысты адабралі бясконца дарагое — бацькоў. Тадзіку было менш пяці месяцаў ад роду, калі загінула ад фашысцкай бомбы яго маці — жонка савецкага афіцэра. Хлопчыка выпадкова знайшла на ўзбочыне чыгункі, каля трупы жанчыны, сялянка Браніслава Жыгалка. Маці вялікай сям'і, Браніслава ўсынавіла хлопчыка, дала яму імя і сваё прозвішча, а калі закончылася вайна, аддала ў дзіцячы дом.

Амаль такі-ж лёс напаткаў Аду Манёнак, Сашу Рунец, Адася Абрамчыка і многіх іншых дзяцей, цяперашніх выхаванцаў дзіцячага дома. Але, згубіўшы бацькоў, ні адзін з іх не застаўся сіратой. Пяшчотная і чулая маці-Радзіма сагрэла іх матчынай любоўю і ласкай.

Пад дахам велічнага палаца, акружанага штодзённай увагай роднай Кому-

ністычнай партыі і Совецкага ўрада, сіроты знайшлі шчаслівае, радаснае дзяцінства.

Дружнай, шчаслівай сям'ёй жывуць выхаванцы Васілішкаўскага дзіцячага дома. Да іх паслуг — школа-дзевяцігодка, музычныя інструменты, багатая бібліятэка, піонерскія пакоі, майстэрні, пакой адпачынку, сталовая, клуб. Дзяцей вучаць вопытныя педагогі.

... Вясёлае майскае сонца глянула з-за далёкага бору. Гарніст пратрубіў зару. Паднялася дружная сям'я. Ідзе запраўка ложкаў.

— Бачыш, як у нас прыгожа! — крычыць Жэня Бялова хлопчыку, які зазірнуў у спальню дзяўчынак.

— А ў нас яшчэ лепш! Не верыш? Прыдзі, паглядзі! — адказвае хлопчык.

Фёдаравічам Радзюком любяць папрацаваць у садзе. Колькі дрэў пасадзілі яны, які кветнік разбілі! А зараз плануюць гадавальнік плодовых дрэў.

— Для калгасаў саджанцы будзем расціць! — з гонарам кажуць юныя мічурцы.

Цікавым жыццём жыве вялікая сям'я. Пройдзе час, і сотні юных будаўнікоў камунізма раз'едуцца ў розныя куткі краіны — у калгасы, на шахты, заводы, каб самаадданай працай аддзякаваць маці-Радзіме за вялікія клопаты і любоў, якімі акружыла яна ў цяжкую для іх часіну.

Алесь ШАШКОЎ.

Васілішкаўскі дзіцячы дом,
Гродзенская вобласць.

Пакоі прыбраны. Дзяжурны аб'яўляе, каб усе ішлі ў сталовую — хутка трэба ісці ў школу. Прасторная сталовая запаўняецца. Вялікая сям'я рассаджваецца за накрытымі белымі абрусамі сталамі. Пайшлі ў ход лыжкі і відэльцы.

— А сёння снеданне яшчэ смачнейшае, чым учора, — кажа сваёй суседцы хлопчык у матросцы.

— А мне каша рысавая спадабалася! — адказвае дзяўчынка.

Закончана і снеданне. Пакоі апусцелі. Шматлікая сям'я разышлася па класах. Кожны з выхаванцаў ведае сваю першую заповедзь — вучыцца, выдатнымі поспехамі ў вучобе адказваць на клопаты роднай савецкай улады. Ведае і выконвае. У дзіцячым доме няма неспяваючых. Большая палова дзяцей вучыцца на «4» і «5».

Асабліва старанна займаюцца выхаванцы ў гэтыя дні. Хутка экзамены. Кожны хоча парадаваць сваіх выхавальнікаў, выдатна закончыўшы навучальны год.

У пакой сабраліся вучні сёмага класа Ада Манёнак, Барыс Сяўрук, Валя Бялова паўтараць граматыку рускай мовы. Гэта будзе першы экзамен. Ада і Барыс мову ведаюць добра. А вось Валі яна

цяжкавата даецца. Валіны сябры цяплява ёй дапамагаюць. І не без поспеху. Праверыўшы валін «дыктант», Барыс падбадзёрвае гаворыць:

— Ты здольная вучаніца! Павер: на экзаменах атрымаеш... ну, калі не пяцёрку, дык чацвёрку абавязкова!

Урокі падрыхтаваны. А далей?

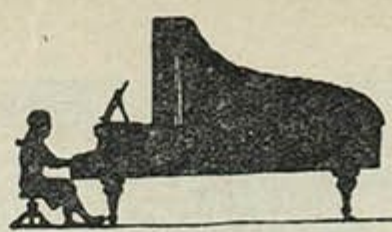
— Шахматны турнір працягваецца! — аб'яўляе Тадзік Жыгалька, і пакой для настольных гульняў запаўняецца шахматыстамі і «балельшчыкамі».

А ў другім пакоі сабраліся дзяўчынкі. Тут яны вышываюць. Іх рукамі вышыты накідкі на падушкі, сурвэткі для сталовай, касцюмы ўдзельнікам гуртоў мастацкай самадзейнасці, якія, дарэчы, развучваюць «Крыжачок» у суседнім пакоі. Танцавальны гурток выступіць на выпускным вечары і ў Міжнародны дзень абароны дзяцей у сваёй школе, а таксама на вопытнай станцыі і ў суседнім калгасе.

Дзеці любяць музыку. Збіраюцца ў клубе і спяваюць пад акардэон. Ды так хараша, што падчас нават шахматысты заслухаюцца і пераблытаюць хады...

Вучні-ж старшых класаў на чале з дырэктарам дзіцячага дома Раманам

У МУЗЫЧНАЙ ШКОЛЕ

«...Радзіма мая дарагая,
Красуйся і ў шчасці жыві.
Я сэрцам табе прысягаю
У шчырай сыноўняй любві».

Звонкі голас хлопчука запявае песню Алоўнікава «Радзіма мая дарагая». Дзіцячы хор дружна і зладжана падхоплівае за ім словы песні...

Мы на занятках хору ў Мінскай музычнай школе-дзясяцігодцы. Уважлівыя твары, яркія дзіцячыя галасы. І сярод іх выдзяляецца голас Сярожа. Сярожа Мінчонак ужо некалькі год займаецца па класу цымбал. Асабліва-ж любіць ён спяваць. У яго сям'і ўсе любяць музыку: і брат Валодзя—кантралёр велазавада, які вечарамі наведвае школу рабочай моладзі, і старэйшы брат Пеця, які служыць у арміі, і дзевяцігадовая сястра Лорачка, якая займаецца ў музычнай школе па класу скрыпкі.

Як старэйшы, Сярожа шэфствуе над сястрой, дапамагае ў занятках па музыцы і агульнаадукацыйных прадметах...

Мы сустрэлі тут і выхаванцаў дзіцячага дома Таню Сцяпанаву і Федзю Асадчага. Бацька Тані—камандзір партызанскага атрада—загінуў у баях з нямецка-фашысцкімі захопнікамі, маці прапала без вестак. У Федзі бацька загінуў на фронце, а маці памерла адразу пасля вайны. Але Радзіма замяні-

ла ім сям'ю, клапаціва і ласкава вырошчвае ў дзіцячым доме. Сёлета Таня канчае музычную школу і збіраецца працягваць сваю адукацыю ў кансерваторыі. Федзя старанна вучыцца ў дзевятым класе і па музыцы і па ўсіх астатніх прадметах.

Марыць стаць дырыжорам або кампазітарам сын паштовага служачага шасцікласнік Юра Корсак. Старэйшы брат Юры закончыў універсітэт і кансерваторыю, працуе па двух спецыяльнасцях. Юра вучыцца па класу фартэпіяно і разам з тым наведвае кампазітарскі гурток, якім кіруе кампазітар Я. Цікоцкі.

Дзецям створаны ўсе ўмовы для сур'ёзнай і плённай вучобы. Музычная школа ўкамплектавана высокакваліфікаванымі педагогамі. Пачынаючы з пятага класа, дзеці атрымліваюць стыпендыю.

Ва ўтульным будынку на плошчы Свабоды, адкуль з раніцы да вечара даносяцца гукі музыкі, многа і ўпарта працуюць. Тут знаходзіцца яшчэ адна навучальная ўстанова—Мінская музычная школа-сямігодка імя Аляксандраўскай. Тут дзеці атрымліваюць толькі музычную адукацыю. І ў школе-дзясяцігодцы і ў школе-сямігодцы займаецца вялікая колькасць дзяцей рабочых, служачых, савецкай інтэлігенцыі.

Музычныя школы ўжо адкрыты

на трактарным і аўтамабільным заводах, пры Акруговым Доме афіцэраў, у калгасе імя Гастэлы. Адкрыццё музычнай школы ў калгасе было вялікай і радаснай падзеяй. Хутка ўжо канчаецца першы навучальны год у музычнай школе. Першы клас канчае 40 дзяцей. Гэта будучыя піяністы, скрыпачы, баяністы, дамысты.

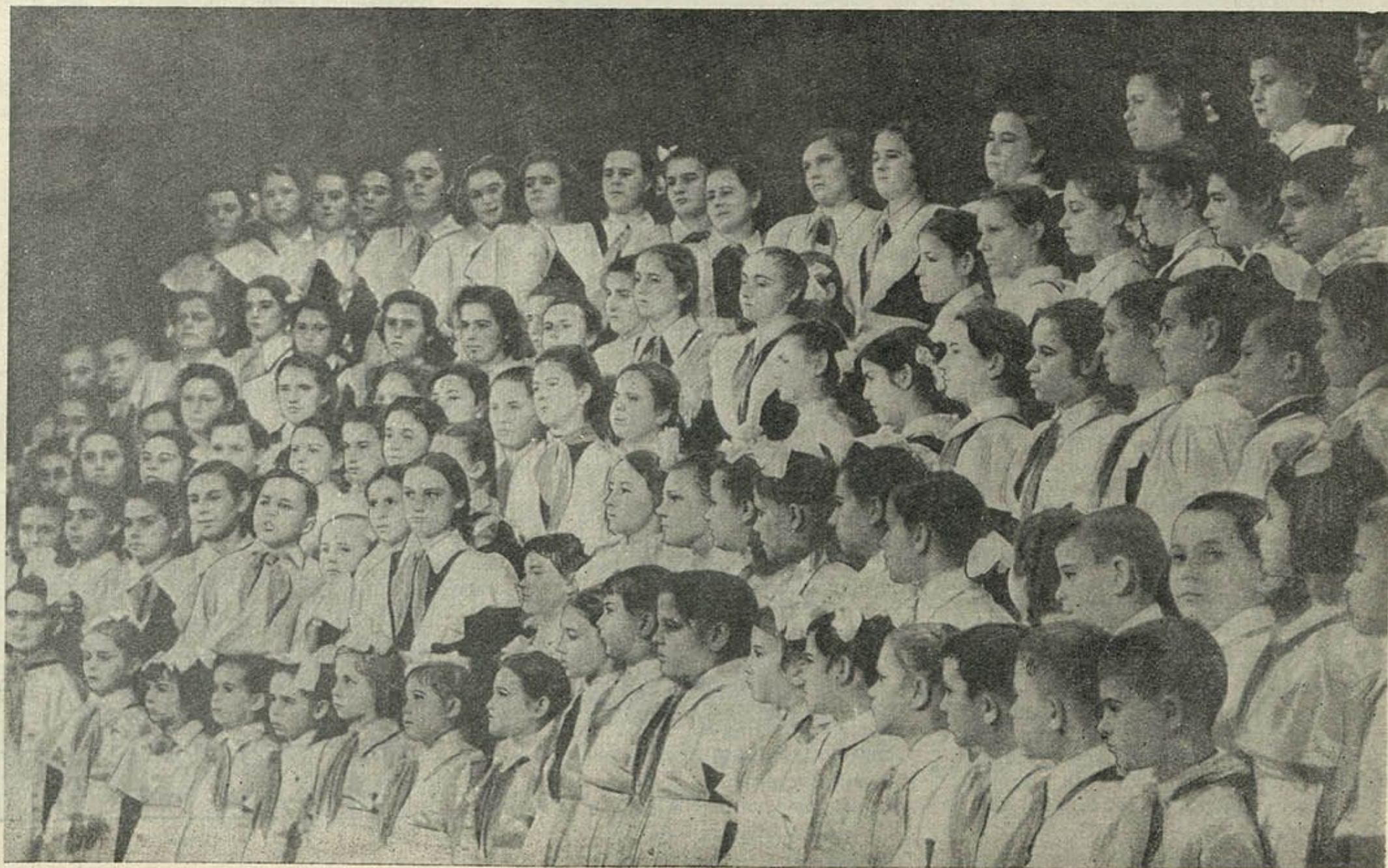
Шмат радасці дастаўляе маці-калгасніцы Ліна Шумская. Займаючыся па класу фартэпіяно, яна за год праходзіць праграму двух класаў.

Алік Матусевіч, сын калгасніка, хоча быць скрыпачом. Ён старанна вучыцца, бо ведае: каб стаць музыкантам, трэба ўпарта працаваць.

У Ручнікаў вялікая сям'я. Бацькі хочуць даць дзецям музычную адукацыю. Бацька працуе у МТС, маці—калгасніца. Ліза вучыцца іграць на домры, Бора—на скрыпцы, Маруся—на фартэпіяно. Сэрцы бацькоў напаўняюцца гордасцю за дзяцей і ўдзячнасцю Радзіме, якая прынесла на сяло музычную культуру. Дзеці стараюцца добра вучыцца і ў агульнаадукацыйнай школе. Яны вырастуць культурнымі і ўсебакова адукаванымі людзьмі, поўнацэннымі членамі грамадства.

Е. РАКАВА.

Выступленне дзіцячага хору Мінскай музычнай школы.
Фото І. Салавейчыка

Яны былі ў „Артэку“

Ліст у рэдакцыю

Дарагая рэдакцыя!

Праз часопіс хачу выказаць сардэчную ўдзячнасць нашай вялікай Комуністычнай партыі і Совецкаму ўраду за клопаты аб здароўі, жыцці і вучобе нашых дзяцей. Як сын селяніна-бедняка, я ў дзяцінстве і марыць не мог аб вучобе, а тым больш аб адпачынку за дзяржаўны кошт.

Зараз я працую кавалём. Маю пяць сыноў. Старэйшы сын, Канстанцін, знаходзіцца ў Совецкай Арміі, Сенья працуе ў леспрамгасе электрамеханікам, Валодзя заканчвае 10 клас і рыхтуецца ў інстытут. Федзя вучыцца ў сёмым класе. Вясной ён пабываў у піонерскім лагера «Артэк», адкуль вынес шмат уражанняў аб прыродзе і, галоўнае, аб тых клопатах, якія праяўляюцца дзяржавай да дзяцей. Расказаць пра ўражанні аб Крыме я прадаставіў самому Федзю і пасылаю яго ліст.

А. ІКАН.

Я быў у „Артэку“

На маляўнічым беразе Чорнага мора раскінуўся піонерскі лагер «Артэк». Пасля рэгістрацыі і санапрацоўкі нас усіх апранулі ў адзіную форму, размеркавалі па групах і размясцілі ў светлых і ўтульных пакоях. Кармілі нас смачна і рознастайна.

Мы пабывалі на экскурсіях у Гурзуфе, у санаторыі Совецкай Арміі і Ваенна-марскога флоту. Наведалі дом-музей А. П. Чэхава. Прайшлі па маршруту Артэк, Гурзуф, Ялта, Лівадыя. У Лівадыі наведалі былы царскі палац, ператвораны пасля Кастрычніка ў здраўніцу для народа. Пабывалі і ў Ластачкіным гняздзе, якое прымацавалася да скалы, што ўзвышаецца на 48 метраў над узроўнем мора. Асабліва ўсхваляваў мяне Гурзуф. Я ўзбраўся на тую скалу, з якой вялікі Пушкін развітваўся з морам.

У Крыму для нас была наладжана сустрэча з мастакамі і пісьменнікамі. У вольныя вячэрнія гадзіны мы праглядалі новыя кінофільмы або наладжвалі гульні.

«Артэк» зрабіў на мяне чароўнае ўражанне, пакінуў багатыя ўспаміны. Там я загартаваўся і ўздужаў.

Федзя ІКАН.

Плешчаніцы.

Мой сын вярнуўся здаровым

У САМЫМ пачатку навучальнага года мой меншы сын, Валянцін, раптоўна захварэў. Урачы прызналі, што ў яго запаленне жоўчнага пузыра і печані. Патрэбна было тэрмінова курортнае лячэнне.

Паўстала пытанне:

— Куды адправіць?

— Бадай, лепш за ўсё ў «Артэк», — параілі ў школе. — Там ён будзе лячыцца і працягваць вучобу. Шкада траціць год.

Мы звярнуліся ў ЦК ЛКСМБ. Там чула аднесліся да нашай просьбы і выслалі пуцёўку. Пяць месяцаў правёў Валянцін у «Артэку».

З глыбокай удзячнасцю хлопчык расказвае, як аб ім клапаціліся, як даглядалі, як настаўнікі дапамагалі ў вучобе, як цікава праходзілі прагулкі і экскурсіі. Хлопчык шмат дзе пабываў, аб многім даведаўся. З захапленнем успамінае ён аб Ялце, аб Нікіцкім батанічным садзе, аб сваіх маленькіх сябрах, якія з усіх канцоў краіны прыехалі сюды адпачыць.

Валянцін расказваў, што калі ён адпачываў у «Артэку», туды прыехала дэлегацыя з Поўднёвай Амерыкі, якая гасціла ў нашай краіне. Дэлегаты, асабліва жанчыны, са слязамі на вачах гаварылі пра жыццё дзяцей рабочых у іх краіне. Можна сабе ўявіць, у якіх яны ўмовах знаходзяцца!

Я маці траіх дзяцей. Муж мой — інвалід другой групы, пенсіянер. Дзяржава дапамагла даць нашым дзецям адукацыю. Дачка Галіна закончыла інстытут і цяпер выкладае ў сярэдняй школе. Сын

Нікалай закончыў ваеннае вучылішча. Мы не сумняваемся, што малодшы наш сын, Валянцін, таксама знойдзе сваю дарогу ў жыцці. Разам з бацькамі аб ім, як і аб усіх дзецях нашай краіны, клапаціцца наш урад і родная Комуністычная партыя. За гэтыя клопаты мне хочацца сказаць ім вялікае мацярынскае дзякуй.

М. ВРАГАВА,
хатняя гаспадыня.

г. Віцебск.

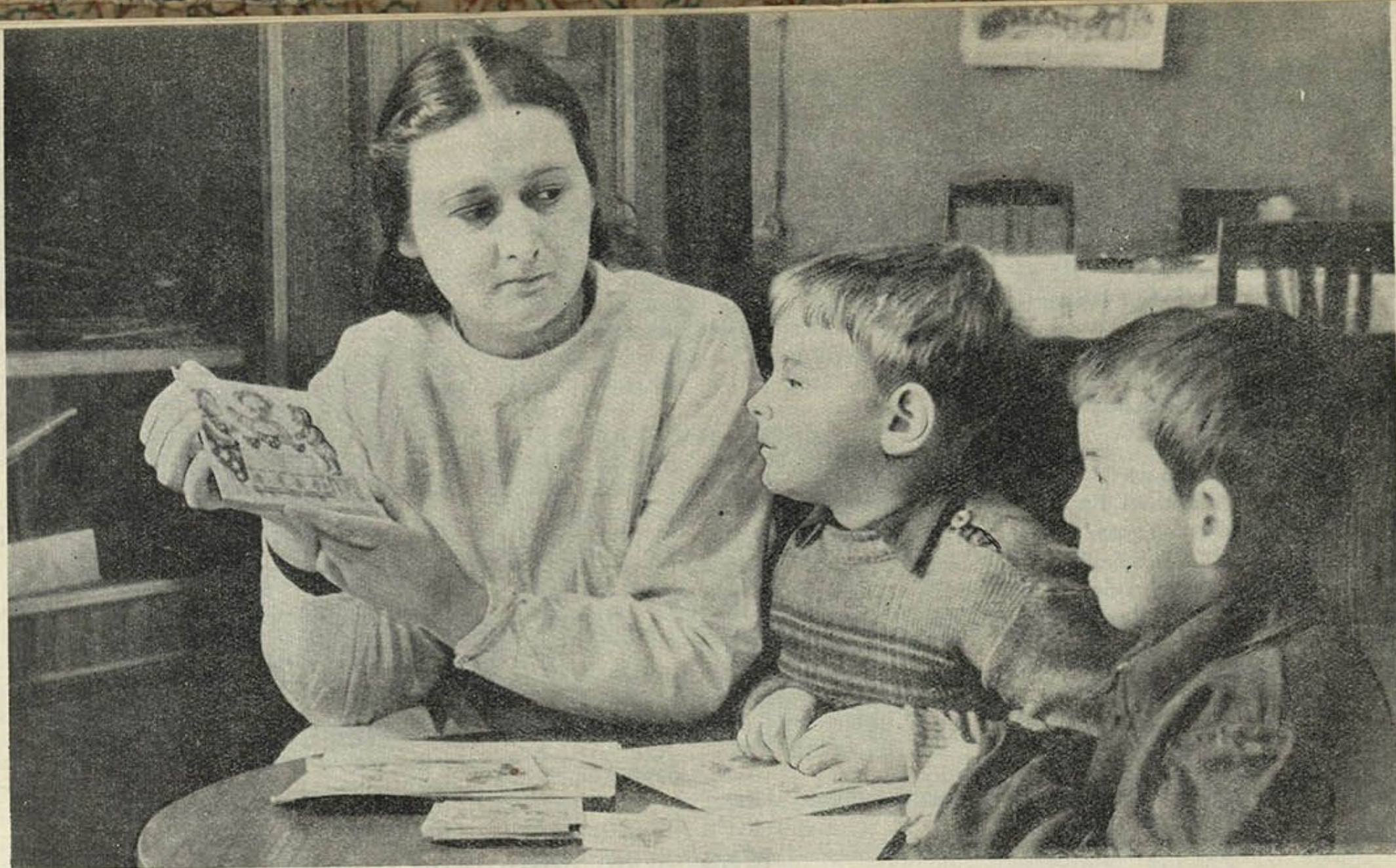
Падзяка маці

Праз рэдакцыю часопіса «Работніца і сялянка» я, калгасніца калгаса імя Суворава Жабінкаўскага раёна Брэсцкай вобласці Кавальчук Любоў Сцяпанаўна, хачу выказаць сваю глыбокую падзяку нашай роднай партыі і ўраду за клопаты аб дзецях.

Мая дачка Зоя атрымала пуцёўку ў піонерскі лагер «Артэк», дзе адпачывае зараз. Толькі ў нашай краіне дзеці акружаны такімі клопатамі. Мае дзеці маюць усё неабходнае, каб добра вучыцца. Хіба магла я, простая сялянка, думаць аб такім шчасці пры панскай Польшчы?

Я буду старацца яшчэ лепш працаваць у калгасе, каб прынесці як мага больш карысці Радзіме.

Л. КАВАЛЬЧУК.

Волечка загаварыла

ЗАЎЖДЫ маўклівая і сумная, Волечка рашыла, што найлепш гуляць з лялькай у мамы на руках. І, не доўга думаючы, яна ўтульна ўселася на мамчыны калені.

Мар'я Пятроўна чытала «Сляпога музыку». Вельмі блізкія і зразумелыя ёй былі перажыванні Ганьны — маці сляпога хлопчыка.

Убачыўшы малюнкi, Волечка пачала тармасіць маці за руку, жэстамі і мімікай пра нешта пытаць. Маці з сумам і трывогай глядзела ў сур'ёзныя вочы Волечкі, і сэрца яе разрывалася ад болю.

«Як-жа ты, дачушка мая, — падумала яна, — глухая, нямая, будзеш жыць з людзьмі? Як яны цябе зразумеюць, калі я, родная маці, не заўсёды цябе разумею? А тым часам усё жыццё тваё наперадзе». І гарачая слязінка ўпала на ручку дачкі.

Дзяўчынка зірнула на заплаканы твар маці, абняла яе і пачала ручкамі выціраць слёзы.

Мар'я Пятроўна, нахіліўшыся над волечкіным вухам, гучна прамовіла:

— Волечка, скажы: ма-ма.

— Ма-ма, — невыразна паўтарыла дачка.

Воля зразумела: мама хоча, каб яна размаўляла. І дзяўчынка таксама нясна сказала: та-та, дай, чай, гуляць, Галя.

І гэта быў увесь лексікон шасцігадовай дзяўчынкі. Бацькі зрабілі ўсё магчымае, лячылі яе ў лепшых урачоў краіны, але ўсе намаганні аднавіць слух былі дарэмны.

— Тут мы бяссільныя, — заявілі ўрачы. — Вам застаецца адно: звярнуцца за дапамогай да лагapedaў.

Мар'я Пятроўна адчувала, што ўрачы хочуць яе сунуць, але не выкарыстаць парадку не магла.

Прыветна і ласкава сустрэлі Волю супрацоўнікі слуха-моўнага кабінета. Урач па вусных хваробах у

яе картцы запісаў: «Дзяўчынка тугавухая. Вымаўляе некалькі слоў, але слух дастатковы, каб дзіця навучыць слоўнай мове. Неабходна працаваць над расшырэннем запаса слоў і выпрацоўкай слухавой увагі».

Лагaped Людміла Казімірчык, прылашчыўшы Волечку, пасадзіла яе насупраць вялікага люстэрка, дастала з шафы цацкі і паклала іх на столік.

Мар'і Пятроўне не верылася, што маладая дзяўчына можа навучыць Волю размаўляць. Але лагaped з вялікай настойлівасцю дабівалася развіцця ў яе слухавой увагі і моўных навыкаў.

Працуючы з дзяўчынкай, Людміла Нікалаеўна не ўпускала з-пад увагі і маці. Сваім чутым сэрцам разумела яна гэта жанчыны. «Трэба пераканаць Мар'ю Пятроўну, што Волю можна навучыць гаварыць», — вырашыла яна.

І калі маці прывяла Волю на чарговыя заняткі, Людміла Нікалаеўна ўключыла магнітафон.

У пакоі пачулася размова хлопчыка-заікі.

— Так гаварыў пяцігадовы Толя, калі ён першы раз прышоў да нас у кабінет, — растлумачыла Людміла Нікалаеўна. — Ну, а як гаворыць ён зараз, вы таксама пачуеце.

Хутка ў кабінет увайшла жанчына, ведучы за руку сына.

Пакуль Толя павольна, але выразна дэкламаваў верш Маршака, Мар'я Пятроўна разгаварылася з яго маці.

— Якая вы шчаслівая! Ваш хлопчык зусім добра гаворыць, — з непрытоенай зайздрасцю сказала Мар'я Пятроўна.

На здымку: Людміла Нікалаеўна Казімірчык праводзіць заняткі з дзецьмі.

Фото Г. Ткачэнкі

— Праўда ваша, амаль зусім добра. А раней у мяне таксама было шмат хваляванняў і гора, — уздыхнуўшы, адказала маці Толі.

Яна расказала, што і ў яе самой бывае перыядычнае заіканне. Успомніла, як гэты дэфект перашкаджаў ёй вучыцца. І таму яна з асаблівай трывогай сачыла за развіццём мовы хлопчыка.

— Я вельмі баялася, што і майму сыну прыдзецца перанесці столькі-ж крыўды. І вы не гаруйце, — звярнулася яна да Мар'і Пятроўны. — Людміла Нікалаеўна навучыць і вашу Волечку гаварыць. Яна-ж навучае і глухих, як было з Верай.

Два гады вучылася Вера ў першым класе 15-й школы. Гэта было не вучэнне, а мука як для настаўніцы, так і для самой Веры. Але і на трэці год прышлося пакінуць яе ў тым-жа класе: яна не магла ні пісаць, ні чытаць, ні лічыць.

І толькі нядаўна Вера з дапамогай лагапеда навучылася лічыць, пераадолела цяжкасці зліцця літар і пачала нармальна чытаць.

Так Людміла Нікалаеўна з дапамогай бацькоў пераконвала Мар'ю Пятроўну ў тым, што Воля можа навучыцца гаварыць. З першых заняткаў яна навучыла маці, як дапамагаць дзяўчынцы выконваць хатнія заданні.

Пачаліся сістэматычныя заняткі: і ў кабінце з лагапедам, і дома з маці.

Мінуў год...

Да Мар'і Пятроўны прыехала сяброўка, сельская настаўніца.

Ганну Іванаўну вельмі цікавіў стан здароўя Волечкі, але, баючыся зрабіць балюча сяброўцы, яна тактычна старалася абыходзіць гэтае пытанне. Раптам яна пачула, што ў суседнім пакоі нехта бойка чытае па буквару.

— Хто гэта ў цябе буквар чытае? — спыталася яна.

— А вось зайдзі, паглядзі...

У спальні сядзела дзяўчынка з букваром у руках.

— Як? Волечка так чытае?! — здзівілася Ганна Іванаўна.

— Як бачыш, — усміхнулася Мар'я Пятроўна, і вочы яе заззялі гордасцю. — Усё гэта зрабіла наш лагапед. Для ўсёй нашай сям'і яна стала самым дарагім чалавекам.

— А Воля-ж чытае лепш маіх першакласніц, — заявіла Ганна Іванаўна.

— Вось і Людміла Нікалаеўна гаворыць, што вясенню ёй будзе не цяжка вучыцца ў звычайнай школе.

* * *

Мінскі слуха-моўны кабінет існуе ўсяго толькі другі год, але маладыя спецыялісты асушылі слёзы ўжо не адной маці.

Асабліва добрыя вынікі дае работа з дзецьмі ясельнага ўзросту. Улічваючы гэта, для дзяцей з дэфектамі слуху і мовы створана спецыяльная ясельная група, дзе ў выхаванцаў пад кіраўніцтвам лагапедаў з маленства ліквідуюцца недахопы мовы.

Супрацоўнікі кабінета маглі-б дабіцца яшчэ большых поспехаў, калі-б Мінскі аддзел аховы здароўя ўдзяляў ім належную ўвагу.

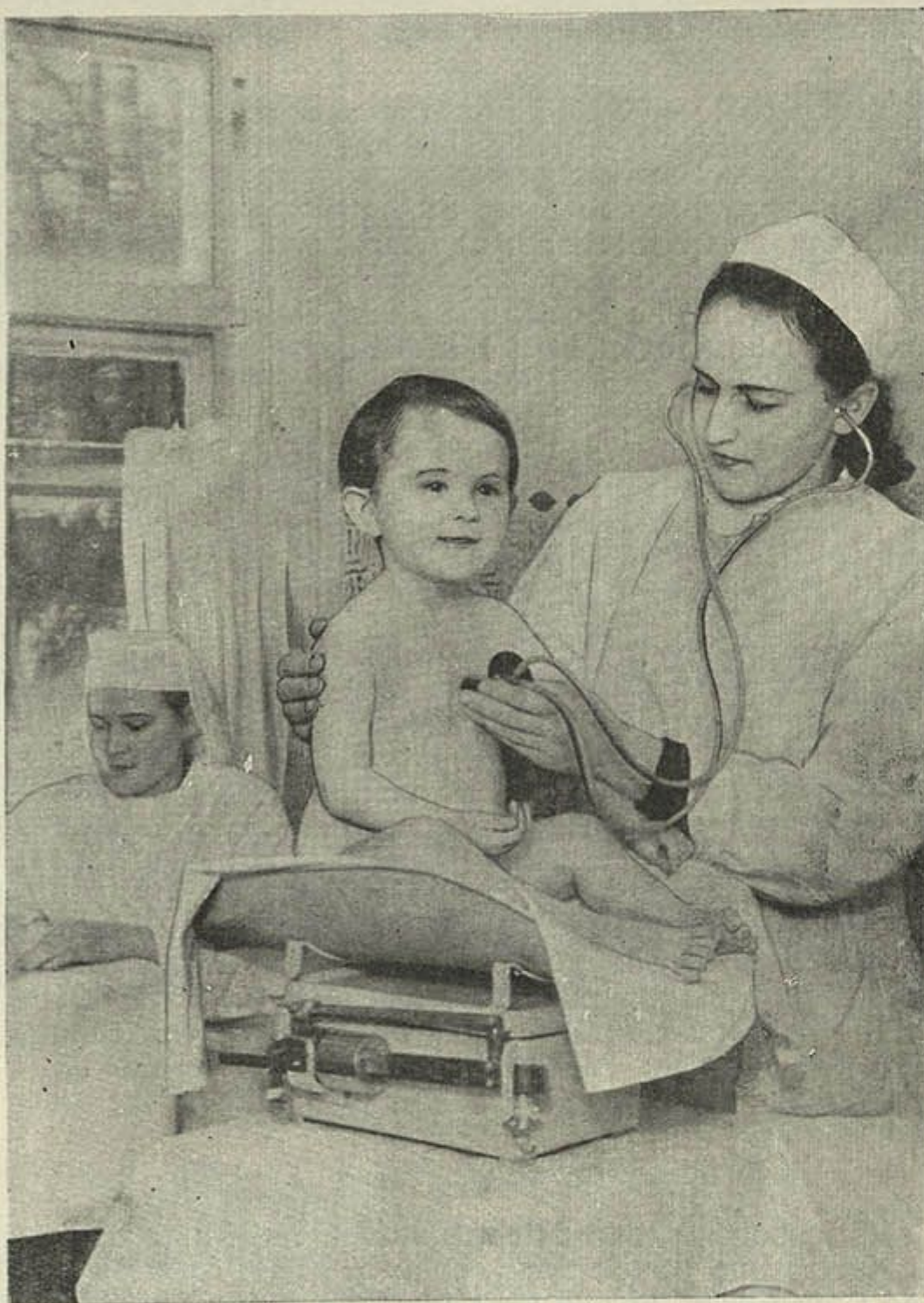
Цэлы год ідзе барацьба за памяшканне. Спачатку кабінет знаходзіўся ў працэдурнай дзіцячай бальніцы, дзе разам з лагапедамі вялі прыём два ўрачы. Затым кабінет перавялі ў пакой, дзе адпачывалі маці хворых дзяцей. Але неўзабаве яго выселілі і адсюль у... калідор. У лістападзе мінулага года кабінету часова адвалі маленькі пакой у цэнтральнай поліклініцы. Але і тут ім часта напамінаюць, што яны «часовыя».

Час стварыць нармальныя ўмовы для пачэснай, неабходнай і цяжкой работы лагапедаў.

І. ФІШЫЛЕВІЧ.

Новая сельская поліклініка

На ўзгорку сярод галіністых дрэў стаіць новы аднапавярховы будынак. Прамая нешырокая сцежка вядзе да яго пад'езд. Часам унізе ля прывязі можна ўбачыць пару нераспрэжанных вазоў і каля кожнага ахапак духмянага сена, кінутага таропкай рукою гаспадара. Сюды за неадкладнай дапамогай спяшаюць і ўсхваляваныя маці, і школьнік, і пажылы калгаснік. Дом гэты — новая поліклініка пры Пяцеўскім бальнічна-ўрачэбным участку Мінскага раёна. Калісьці тут на цэлую воласць былі два фельчары.

Партыя і ўрад ствараюць усе ўмовы для паляпшэння добрайбыту працоўных, няўхільна клапацяцца аб іх здароўі, аб прадукцыйнасці сур'ёзных інфекцыйных захворванняў. Асабліва ўвага надаецца стварэнню дзіцячых лячэбных устаноў. З цягам часу расшырыўся і Пяцеўскі бальнічна-ўрачэбны ўчастак, укамплектаваўся ўрачамі-спецыялістамі. Зараз урачэбны ўчастак абслугоўвае 48 чалавек медыцынскага персаналу, з якіх пяцёра — урачы, якія прайшлі курсы ўдасканалення па спецыяльнасцях.

Бальнічна-ўрачэбны ўчастак мае радзільнае аддзяленне, ізлятэр для інфекцыйных хворых і бальнічныя палаты. З пачаткам работы поліклінікі адчыніўся зубалячэбны кабінет, лабараторыя для аналізаў, кабінет для лячэння вачэй, гінекалагічны, тэрапеўтычны, хірургічны і фізіятэрапеўтычны кабінеты. Усе яны добра абсталяваны. У фізіятэрапеўтычны кабінет набыта лямпа Баха і лямпа Мініна, кварц, дыятэрмія, солюкс. Наванароджаных даглядаюць патранажныя сёстры. Дзеці да пяцігадовага ўзросту ўзяты на ўлік і атрымліваюць неабходную медыцынскую дапамогу.

Нямала клопатаў і працы прыклаў загадчык бальнічна-ўрачэбнага ўчастка Іосіф Максімавіч Хмялеўскі. Метадам народнай ініцыятывы будуюцца зараз новае радзільнае аддзяленне.

Не адна шчаслівая маці, прыцискаючы да грудзей нованароджанага, з удзячнасцю пакідае тэрыторыю бальнічна-ўрачэбнага ўчастка.

На здымку: урач-педыятр Тацяна Міхайлаўна Кабердзіна аглядае Галю — дачку калгасніцы Крэзо з калгаса імя Чэрняхоўскага Рудзенскага раёна.

Фото і тэкст В. МАРЦЫОНКІ.

Назбаўленыя дзяцінства

Аляксандра УС

ПЕРШЫ крык дзіцяці, з якім яно з'яўляецца на свет, выклікае шчаслівую ўсмішку маці.

— Пакажыце, — звычайна просіць яна.

Колькі пяшчотнай ласкі і цёплай радасці засвеціцца ў вачах парадзіхі. Ды ці можа быць інакш? Нарadzіўся чалавек, законны прадаўжальнік жыцця на зямлі. Калышучы дзіця, маці напывае яму аб добрай долі. Вялікім, здаровым і шчаслівым бачыць яго ў сваіх марах.

Але гэтым натуральным і светлым марам немагчыма збыцца там, дзе пануе эксплуатацыя чалавека чалавекам.

У мінулым годзе мне прышлося пабываць на Міжнародным жаночым кангрэсе ў Даніі.

Кангрэс адбываўся ў цэнтры горада. Тут нам сустрэліся багатыя брычкі з прыгожа апранутымі дзецьмі. Але зусім інакш выглядаюць рабочыя кварталы. Нехта з жанчын прапанаваў паглядзець, як праводзяць час дзеці рабочых. Мы падышлі да так званага «дзіцячага лагера», які знаходзіўся ў некалькіх метрах ад брукаванай вуліцы. Гэта была ў літаральным сэнсе яма. Ні агароджы, ні каліткі. Раней тут была нейкая звалка, якую расчысцілі самі жанчыны. Спачатку нам кінулася ў вочы каменне, пясок, брудныя дошкі, бітая цэгла. Ні дрэўца, ні кусціка, ні травінкі — нічога не адпушчана гэтым дзецям з пышнай зелены гарадскіх паркаў прыморскага горада Капенгагена. Ад усяго гэтага балюча спіснулася сэрца. Перакладчыца не магла адразу зразумець нашага здзіўлення. На яе думку, было добра, што дзеці «дагледжаны».

— Як можна, — дзівіліся мы, — у такіх умовах трымаць дзяцей?

Нам, людзям краіны сацыялізма, якія прызвычаліся аддаваць дзецям усё самае лепшае, самае зручнае і прыгожае, цяжка гэта зразумець. На лагер дзецям працоўных дзяржава не адпусціла ніводнай капейкі. Назіраць за дзецьмі згадзілася адна з непрацуючых жанчын. З дапамогай бацькоў ёй удалося раздабыць крыху старых забрудненых дошак — адыходаў з прадпрыемства. «Абсталяванне» лагера папоўнілі некалькі пнёў, якія невядома адкуль узяліся.

У пыльнай і бруднай яме капашыліся перамазаныя «будаўнікі». Яны старанна працавалі сякерай і пілой над будаўніцтвам уласных «дамоў». Ужо былі гатовы дзесяткі два такіх «небаскробаў». Іх ляпілі з фанеры, аполкаў, асколкаў цэгля, пакрывалі картонам ад старых каробак, кавалкамі іржавай бляхі, нават саломай. Але самае цікавае было тое, што на кожным такім «асабняку» вісеў вялізны замок. Здзіўленыя крайнім індывідуалізмам, мы прайшлі далей.

Каля невялікага вогнішча мітусіліся два хлопчыкі год шасці — сямі. Адзін трымаў патэльнію з прыгарэлай кашай з канцэнтрату і старанна трос яе за ручку. Другі, з запэчканым у сажу носам, прагна сачыў за змесцівам патэльні. Гэта была не звычайная дзіцячая гульня, а жорсткая неабходнасць. Дзеці, якія тут знаходзіліся, павінны самі здабываць сабе яду, бо іх ніхто не корміць.

Мы зазірнулі ў невялікае збудаванне, востры дах якога ўткнуўся ў зямлю. Аказалася, што мы трапілі ў «мастацкую студыю». У сценах не было ніводнага

акна. Дзеці паспелі размаляваць іх жырафамі з доўгімі шыямі і іншай жывёлай. На земляной падлозе адзін з «мастакоў» старанна наклеіваў на шпалеры страшэнныя па сваёй цыннічнасці малюнкі, выразаныя з амерыканскіх «коміксаў». Ні плаката, ні дзіцячай казкі, ні цацак, ні музычных інструментаў — нічога падобнага ў «лагеры» не было. Мы зразумелі абмежаванасць фантазіі, якую дзеці праяўлялі ў будаўніцтве ўласных хацінак.

З цяжкім сэрцам пакідалі мы «лагер». Міжволі ўзнікала думка: «А што чакае гэтых дзяцей у будучым?» І сам сабою прыходзіў адказ: «Такая-ж бязрадасная маладосць».

Гэтая думка пацвердзілася за некалькі гадзін, якія мы правялі на заводзе тэлефонных апаратаў. Сотні маладых работніц завода нічога не ведаюць, апрача знясільваючай працы, няўпэўненасці ў заўтрашнім дні, баязні страціць работу. Цяжка ўявіць, але гэта

Франкісты ўкралі ў гэтага дзіцяці дзяцінства. (Іспанія).

факт, што ніхто з рабочых нідзе не вучыцца. Гаспадар не дбае аб іх навучанні. А калі-б і ўздумалася рабочаму павышаць свае веды, то яму прышлося-б наняць прыватнага настаўніка або майстра і плаціць з уласнай кішэні. Але на гэта грошай няма.

Прыпамінаецца сустрэча з адным са студэнтаў славянскага факультэта. Наконт далейшых перспектыву ён сумна заўважыў:

— Я ведаю, што пасля заканчэння вучобы я не знайду работы.

— Дык навошта вучыцеся? — спытаў нехта з дэлегатаў.

На гэта юнак адказаў з трывогай, разгубленасцю і слабай надзеяй:

— Магчыма, пакуль я закончу, што-небудзь зменіцца...

* * *

Цяжар падрыхтоўкі да новай вайны перш за ўсё адчуваюць дзіцячыя плечы. Многія мільёны дзяцей з першага дня нараджэння асуджаны на галечу і жабрацтва з-за нізкай заробтнай платы і беспрацоўя бацькоў. Дзяржаўныя асігнаванні ідуць на гарматы і бомбы замест масла, малака, новага школьнага будаўніцтва, бясплатнай медыцынскай дапамогі. Прамыя ваенныя выдаткі ЗША складалі ў 1953 годзе 74 працэнты ўсяго бюджэту. У восем раз супроць даваеннага часу выраслі і ваенныя выдаткі ў Англіі.

Дорага абыходзіцца народам злачынная палітыка ўзбраення, якую праводзяць імперыялісты. Адзін сучасны цяжкі бамбардзіроўшчык, як заявіў год назад амерыканскі прэзідэнт Эйзенхаўэр, каштуе столькі-ж, колькі 30 з лішнім сучасных каменных гарадскіх школьных будынкаў.

Вайна ў Інда-Кітаі, якую вядуць імперыялісты Францыі, за адзін год пажырае столькі сродкаў, колькі спатрэбілася-б для вырашэння жыллёвага пытання ва Францыі. Велізарныя ваенныя выдаткі кладуцца цяжкім грузам на плечы працоўных. З мэтай нажывы імперыялісты павышаюць цэны на прамысловыя і харчовыя тавары, скарачаюць грамадзянскую прамысловасць, павялічваюць беспрацоўе.

Мільёны дзяцей гнуць свае кволыя спіны на чайных, табачных і баваўняных плантацыях. Сямігодкі працуюць на фабрыках Бамбея і Калькуты. Праца васьмігадовых дзяцей узаконена ў Ліване. Нярэдка за талерку супу шасцігадовыя дзеці працуюць на скураных заводах, босымі нагамі размінаючы скурны ў едкіх растворах. У краінах Лацінскай Амерыкі 13-гадовыя падлеткі за чвэрць заробтнай платы дарослых працуюць у рудніках пад зямлёй. У прыморскіх гарадах Англіі тысячы дзяцей заняты на разгрузцы рыбалоўных суднаў, сартаванні рыбы ў начны час.

Мільёны дзяцей капіталістычных краін асуджаны на хваробы і выміранне з-за непасільнай працы, недадання і адсутнасці медыцынскай дапамогі.

У Англіі кожны тыдзень захворваюць туберкулёзам каля 1000 дзяцей. Лячыцца яны не маюць магчымасці, бо нехапае бальніц. Дзве трэці дзяцей Італіі пакутуе ад розных хвароб. У Іспаніі 75 працэнтаў школьнікаў хварэе на сухоты. Ніколі яшчэ смяротнасць дзяцей у краінах капітала не была такой вялікай, як зараз.

Галеча і голад вымушаюць няшчасных бацькоў прадаваць сваіх дзяцей у няволю. Агенты кампаніі па гандлю дзецьмі нажываюць велізарныя барышы. З Канады яны вывозяць дзяцей па 250 долараў, а перапрадаюць у ЗША па 2000 долараў за дзіця. Масавы характар набыў гандаль дзецьмі ў Японіі, Іране, Іраку. На цэнтральнай плошчы італьянскага горада Беневента працвітае «кірмаш жывога тавару». Канчаткова збяднеўшыя бацькі прыводзяць сюды сваіх дзяцей на продаж. Сотні маленькіх нявольнікаў сумна чакаюць свайго лёсу пад пякучымі праменнямі сонца. Як паведамляе газета «Пакістан таймс», у англійскай калоніі Сінгапуры кожны год прадаецца каля тысячы дзяцей.

Маці свету, мы патрабуем міру!

Плакат работы В. Карэцкага

Для мільёнаў дзяцей капіталістычных краін застаецца невырашальнай праблема адукацыі. Адны не наведваюць школы, бо вымушаны зарабляць на хлеб, другія таму, што нехапае школ. У Іспаніі 35 працэнтаў дзяцей школьнага ўзросту не вучацца, бо нехапае класаў. У ЗША колькасць не ахопленых школай дзяцей у мінулым годзе дасягнула чатырох мільёнаў. Толькі шэсць працэнтаў дзяцей працоўных Францыі навучаецца ў сярэдняй школе.

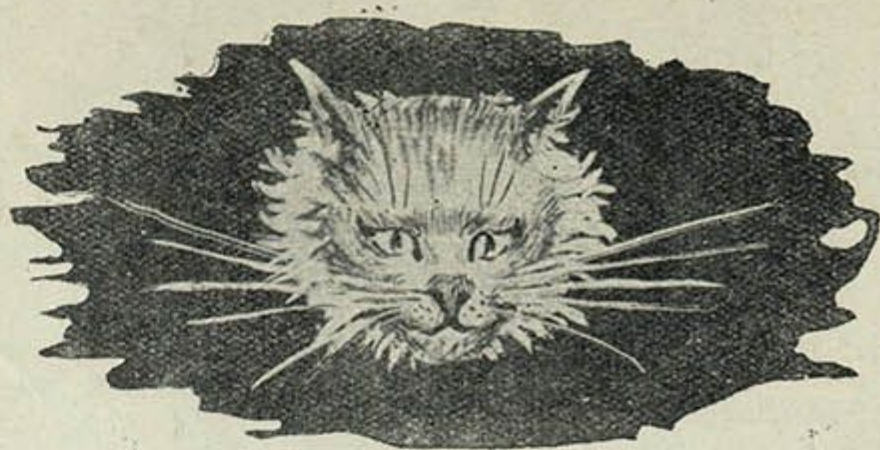
Цяжкае матэрыяльнае становішча працоўных выклікае рост колькасці няпоўналетніх злачынцаў. Амерыканскія газеты стракацяць паведамленнямі аб дзіцячай злачыннасці.

* * *

Забяспечыць дзецям светлае і радаснае дзяцінства — першачарговая задача ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва.

Дэмакратычныя арганізацыі свету ў Міжнародны дзень абароны дзяцей патрабуюць, каб была забаронена праца малалетніх, устаноўлена дзяржаўная ахова здароўя і жыцця дзяцей, забяспечаны пражытачны мінімум бацькам, павялічаны дзяржаўныя асігнаванні на патрэбы дзяцей за кошт скарачэння ваенных выдаткаў, каб дзецям была даступна адукацыя, каб кіно, радыё, літаратура не выкарыстоўваліся для прапаганды мілітарызма і расізму.

Выратаваць дзяцей ад жахаў вайны, забяспечыць ім шчаслівае і радаснае дзяцінства, выгадаваць фізічна і духоўна здравых, адукаваных членаў грамадства — высокародная мэта, якую можна дасягнуць толькі ва ўмовах міру.

Жыў дзед з бабай. Былі яны вельмі бедныя: ні насіць няма чаго, ні варыць.

Вось баба і кажа дзеду:

— Вазьмі, дзеду, тапарок, паедзь у лясок, ссячы дубок, завязі на рынак, прадай і купі гарчык мукі. Спячэм хлеб.

Сабраўся дзед, паехаў у лясок, пачаў секчы дубок. Выскачў з дуба каток — залаты лабок, залатое вушка, срэбранае вушка, залатая шарсцінка, срэбраная шарсцінка, залатая лапка, срэбраная лапка.

— Дзед, дзед, што табе трэба?

— Ды вось, каточак, мой галубочак, паслала мяне баба ссекчы дубок, завезці на рынак, прадаць і купіць гарчык мукі на хлеб.

— Едзь, дзед, дахаты: будзе ў вас мука!

Прыехаў дзед дахаты, ажно ў яго мукі повен засек!

Спякла баба хлеб, сама наелася, дзеда накарміла ды кажа яму:

— Не шкодзіла-б цяпер і заціркі наварыць. Ды солі няма. Вазьмі, дзеду, тапарок, паедзь у лясок, стукні ў дубок, ці не выскачыць каток — залаты лабок: папрасі ў яго солі.

Узяў дзед тапарок, паехаў у лясок, стук у дубок!.. Выскачў каток — залаты лабок, залатое вушка, срэбранае вушка, залатая шарсцінка, срэбраная

шарсцінка, залатая лапка, срэбраная лапка.

— Дзед, дзед, што табе трэба?

— Ды вось, каточак, мой галубочак: хлеб ёсць — солі няма!

— Едзь, дзед, дахаты: будзе соль!

Прыехаў дзед дахаты, ажно ў яго солі цэлая дзежка стаіць!

Наварыла баба заціркі, сама наелася, дзеда накарміла ды кажа яму:

— Не шкодзіла-б цяпер і капусту паспытаць. Вастры, дзеду, тапарок, едзь у лясок, стукні ў дубок, ці не выскачыць каток — залаты лабок: папрасі ў яго капусту.

Навастрыў дзед тапарок, паехаў у лясок, стук у дубок!.. Выскачў каток — залаты лабок, залатое

Мама, пачытай!

КАТОК—ЗАЛАТЫ ЛАБОК

Беларуская народная казка

Апрацоўка Алеся ЯКІМОВІЧА

Мал. Ф. БАРАНОУСКАГА.

вушка, срэбранае вушка, залатая шарсцінка, срэбраная шарсцінка, залатая лапка, срэбраная лапка.

— Дзед, дзед, што табе трэба?

— Ды вось, каточак, мой галубочак: хлеб ёсць, соль ёсць, — капусту няма!

— Едзь, дзед, дахаты: будзе капуста!

Прыехаў дзед дахаты, а ў яго капусту поўная кадушка!

Баба кажа:

— Ай, як добра! Вось каб цяпер яшчэ сальца... Мы-б з табой капусту наварылі, сальцам закрасі-

лі-б. Не палялуйся, дзеду: вазьмі тапарок, паедзь у лясок, стукні ў дубок, ці не выскачыць каток — залаты лабок: папрасі ў яго сальца.

Узяў дзед тапарок, паехаў у лясок, стук у дубок!.. Выскачў каток — залаты лабок, залатое вушка, срэбранае вушка, залатая шарсцінка, срэбраная шарсцінка, залатая лапка, срэбраная лапка.

— Дзед, дзед, што табе трэба?

— Ды вось, каточак, мой галубочак: просіць баба яшчэ сальца да капусту.

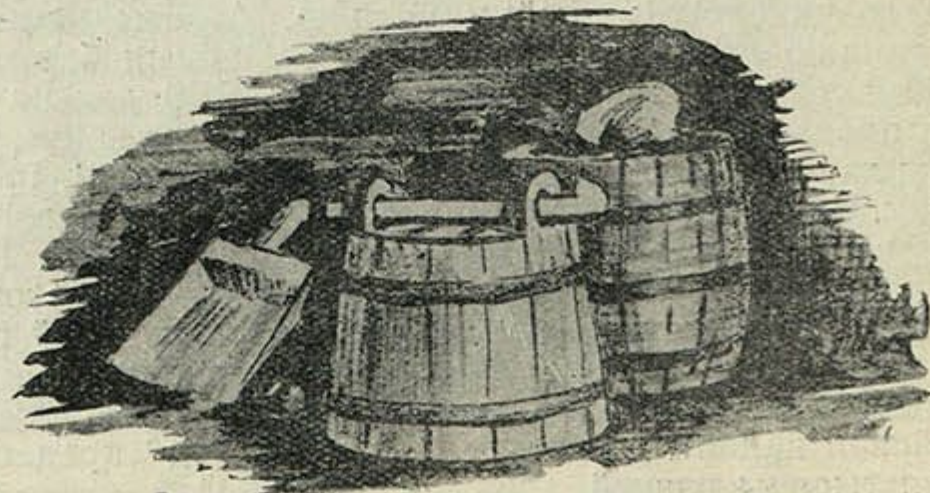
— Добра, дзед, едзь дахаты: будзе сала!

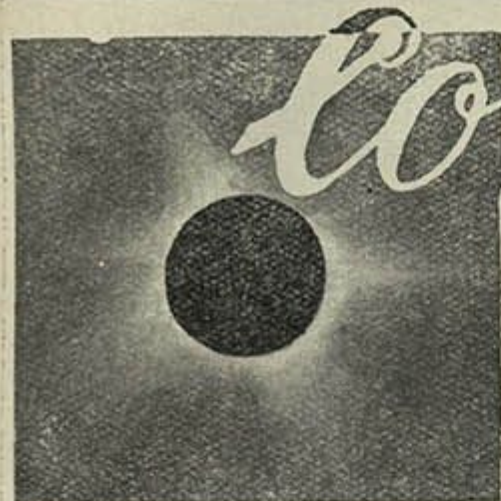
Прыязджае дзед дахаты, а ў яго сала цэлы кубелец!

Рады дзед, рада баба. Сталі яны жыць ды пажываць, дзеям казкі казаць ды песні спяваць.

І цяпер живуць, хлеб жуюць, капусту з салам закусваюць.

Вось вам казка, а мне абаранкаў вязка.

Сонечнае зацьменне

У гэтым годзе, 30 чэрвеня, адбудзецца зацьменне Сонца, якое можна будзе бачыць у еўрапейскай частцы Савецкага Саюза. У гэты час цень ад Месяца ўпадзе на Зямлю. Гэты цень у выглядзе авальнай плямы папярочнікам каля 150 км пабяжыць па Зямлі з хуткасцю 1200 метраў у секунду. На тэрыторыю нашай краіны цень Месяца ўступіць а 15 г. 56 мін. па маскоўскаму часу ў Літоўскую ССР, каля г. Клайпеды. Прайшоўшы праз г. Каунас, цень Месяца пойдзе далей па Беларускай ССР, захапіўшы гарады: Гродна, Ліду, Баранавічы, Нясвіж, Слуцк, Мазыр і іншыя; затым ён пройдзе па Украінскай ССР (Кіеў, Палтава, Днепрапетроўск) і накіруецца на Каўказ. Знаходзячыся ў любым месцы гэтай паласы, якая пры шырыні ў 150 км мае велізарную даўжыню — больш 2,5 тыс. км, мы зможам убачыць поўнае зацьменне Сонца.

Для назірання сонечнага зацьмення неабходна, перш за ўсё, узброіцца спецыяльнымі цёмнымі акулярмі або вельмі густа закопчаным шклом, бо Сонца свеціць настолькі асляпляльна, што глядзець на яго неахаванымі вачыма ні ў якім разе нельга — мы рызыкуем такім чынам страціць зрок. Праз цёмнае шкло мы ўбачым, як справа на Сонца пачне насоўвацца чорная круглая пляма, якая як-бы выходзіць частку сонечнага краю, так што сонца робіцца падобным на серп, які паступова звужаецца. Гэтая цёмная засланка на Сонцы і ёсць Месяц, які ў гэты час загароджае ад нас Сонца.

Пакуль нам відаць хоць краёчак Сонца, прыкметнай цёмені яшчэ не будзе: вельмі многа святла выпрамяняе нават невялікая частка сонечнай паверхні. Але вось знікае і апошні вузенькі серп — настае поўнае сонечнае зацьменне. Раптам становіцца цёмна, як познім вечарам; цямнее і неба, таму што паветра над нашай галавой ужо не асвятляецца сонечнымі праменямі. І на сіняватым небе, вакол Сонца, якое зацямнілася, узнікае вельмі прыгожае прамяністае ззянне жамчужнага колеру — сонечная карона. Гэта — самая знешняя абалонка Сонца, якая складаецца з разрэджаных газаў. Ужо праз адну-дзве хвіліны з-за Месяца паказваецца правы край Сонца, карона знікае, і ўвесь малюнак паўтараецца ў адваротным парадку, пакуль Сонца зноў не набудзе пачатковага выгляду.

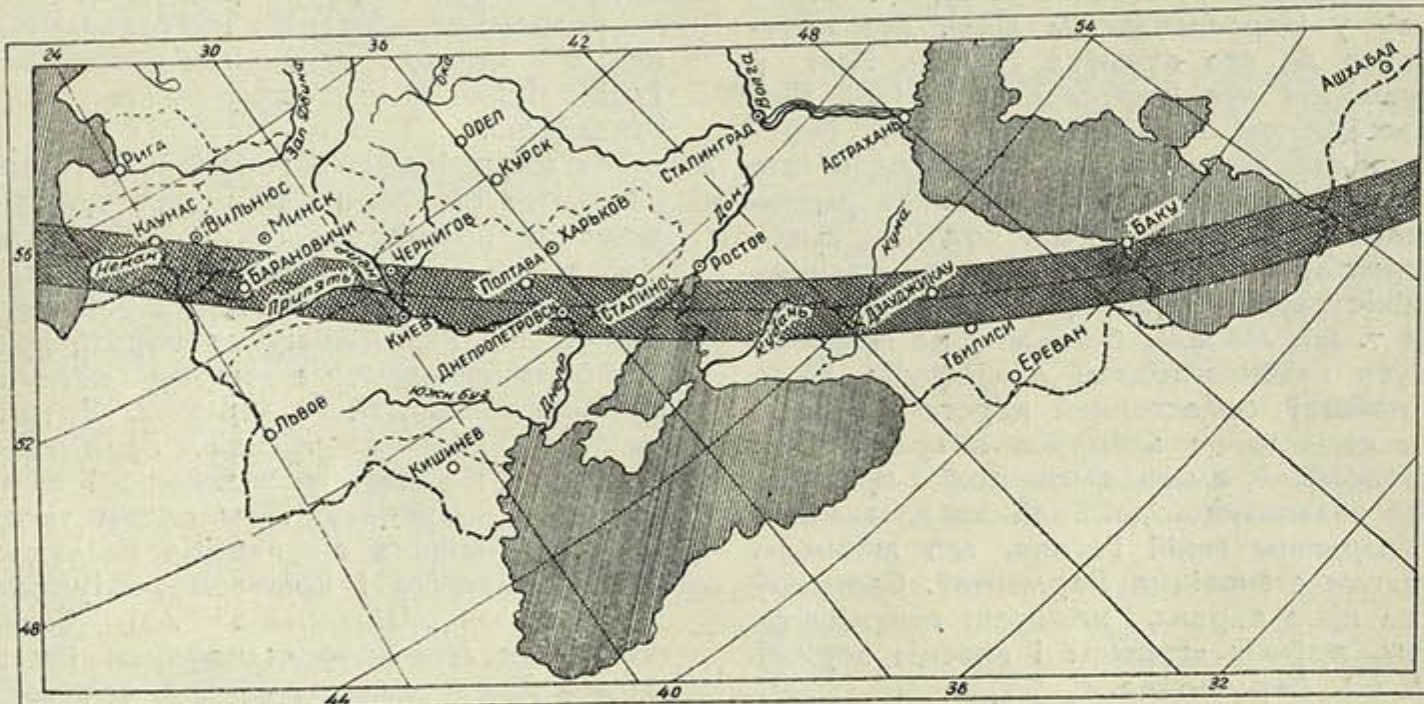
Назіральнікі, якія знаходзяцца па-за «паласой поўнага зацьмення», па абодва бакі ад яе ўбачаць так званае частковае сонечнае зацьменне, калі Месяц будзе толькі часткова загароджваць Сонца. З Масквы, напрыклад, якая знаходзіцца даволі блізка ад паласы зацьмення, будзе відаць закрытым амаль

$\frac{9}{10}$ сонечнага дыска; аднак кароны пры гэтым усё-ж нельга будзе бачыць.

У старажытнасці зацьменні Сонца параджалі панічны жах і разгубленасць. Не ведаючы сапраўднай прычыны зацьменняў, людзі бачылі ў іх праяву боскага гневу, «нябесную адзнаку», якая прадвешчае ўсялякія няшчасці. Аднак ужо вельмі даўно была заўважана некаторая законамернасць у паўтарэнні зацьменняў. У старажытнай Вавілоніі, напрыклад, існавалі кнігі, у якіх вяліся запісы зацьменняў на працягу соцень год. З гэтых кніг было відаць, што ў розныя гады колькасць зацьменняў розная, але калі ўзяць значна большы перыяд часу, іменна 18 год і 11 дзён, то на працягу яго ўсе зацьменні, ад першага да апошняга, паўтараюцца. Карыстаючыся гэтым, жрацы аб'яўлялі народу пра зацьменні, аб якіх яны нібыта даведаліся, пранікнуўшы ў «таямніцы бажства». Гэта надавала жрацам арэол вышэйшай мудрасці і дапамагала ім трымаць народ

таму перашкаджае яркае ззянне дзённага неба — паветра, асветленага Сонцам. Толькі ў рэдкіх выпадках Месяц аказваецца дакладна паміж Сонцам і Зямлёй, і мы назіраем сонечнае зацьменне.

Рух Месяца надзвычай складаны і няроўнамерны. Але гэты рух, таксама як і рух Зямлі, адбываецца ў строгай адпаведнасці з законам і прыроды, якія дзейнічаюць у сусвеце незалежна ад волі людзей. Згодна закону сусветнага цягання, усе целы ў прыродзе прыцягваюць да сябе іншыя целы, і чым яны масіўней і бліжэй адно да аднаго, тым мацней гэтае прыцягненне. Дзякуючы адкрыццю і вывучэнню гэтага закона, які кіруе рухам нябесных цел, а таксама ў выніку шматвяковых назіранняў сонечных зацьменняў вучоным удалося скласці вельмі дакладнае ўяўленне аб тым, як рухаюцца ў сапраўднасці Зямля і Месяц. На падставе гэтага стала магчыма гадзі разлічваць, калі адбудзецца чарго-

Паласа сонечнага зацьмення 30 чэрвеня 1954 г.

у паслушэнстве.

Чым-жа тлумачыцца такое чаргаванне зацьменняў Сонца?

Вядома, што Месяц — гэта «спадарожнік» нашай Зямлі. Знаходзячыся ад нас на адлегласці ў 380 тысяч кілометраў, Месяц абыходзіць вакол зямнога шара на працягу месяца. Адначасова Зямля разам з Месяцам рухаецца вакол далёкага Сонца, якое аддзяляюць ад Зямлі амаль 150 мільёнаў кілометраў.

Сонца зусім не падобна на Месяц. Сонца — гэта велізарны распалены газавы шар, папярочнік якога ў 109 раз больш папярочніка Зямлі. Месяц — парэальна невялікае нябеснае цела, цвёрдае і халоднае. Ён у чатыры разы меншы за Зямлю па свайму папярочніку. Але дзякуючы таму, што Месяц у 400 раз бліжэй да нас, чым Сонца, ён здаецца нам на небе прыкладна такой-жа велічыні, як і Сонца.

Дзякуючы таму, што Месяц рухаецца ў некалькі іншай плоскасці, чым тая, у якой Зямля круціцца вакол Сонца, Месяц загароджвае ад нас Сонца далёка не кожны месяц: звычайна ён праходзіць або вышэй яго, або ніжэй. У гэты час мы наогул не бачым Месяца, бо гэ-

вая сонечныя зацьменні і дзе яны будуць назірацца. Для дакладнага разліку зацьменняў мала ведаць адзін толькі адзначаны перыяд у 18 год і 11 дзён, бо хоць пасля такога прамежку часу ўзаемнае размяшчэнне Сонца, Месяца і Зямлі паўтараецца, але цень Месяца можа пры гэтым рухацца па зямной паверхні самым розным чынам.

Вядомы савецкі вучоны прафесар А. А. Міхайлаў распрацаваў новы, вельмі дакладны спосаб вылічэння сонечных зацьменняў, з дапамогай якога калектыў савецкіх навуковых работнікаў вызначыў поласы бачнасці і моманты сонечных зацьменняў на шмат год уперад.

Дакладнае здзяйсненне ўсіх прадказанняў вучоных аб зацьменнях пацвярджае правільнасць гэтага пункту погляду і разбівае ідэалістычнае вучэнне аб «непазнавальнасці» свету.

Сёлетняе зацьменне Сонца, бясспрэчна, дазволіць нашым вучоным зрабіць новыя важныя вывады і аб прыродзе Сонца, і аб яго ўздзеянні на Зямлю і разам з тым выкарыстаць гэтыя вывады ў практычным жыцці нашай савецкай краіны.

Л. СВЕТЛОВА

Вялікі рускі сатырык

[Да 65-годдзя з дня смерці М. Е. Салтыкова-Шчэдрына]

Вялікі рускі сатырык Салтыкоў-Шчэдрын нарадзіўся 15 студзеня 1826 года ў сяле Спас-Вугал Камезінскага павета Тверскай губерні. Бязлітасны суддзя феадальна-прыгонніцкага ладу старой Расіі, Салтыкоў (Шчэдрын — літаратурны псеўданім) паходзіў з старадаўняга дваранскага роду, аднаго з тых, што былі асновай антынароднага гвалтоўніцкага рэжыму.

Сям'я Салтыковых жыла адной мэтай — наакупленнем, якім былі захоплены нават дзеці. Міхаіл Еўграфавіч не любіў успамінаць пра свае дзіцячыя гады, а калі і ўспамінаў, то заўсёды з глыбокім жалем. Пра іх ён раскажаў у сваім рамане «Пашэхонская старына». Ужо з дзяцінства Салтыкоў убачыў «усе жахі прыгоннай кабалы ў іх галізне». У далейшым ён умеў добра «адрозніваць пад прыгладжанай і напамаджанай знешнасцю адукаванасці прыгонніка-памешчыка яго драпежніцкія інтарэсы» (В. І. Ленін).

Адукацыю Салтыкоў-Шчэдрын атрымаў у Царскасельскім ліцэі, дзе незадоўга да яго вучыўся Пушкін. Калі ў пушкінскі час Царскасельскі ліцэй быў расаднікам вольналюбівых ідэй будучага дэкабрызма, то ў 1839 годзе гэта ўжо была казённая школа, якая рыхтавала аракчэўскай Расіі будучых высокапастаўленых чыноўнікаў-пампадур (міністраў, губернатараў, пасланнікаў і да т. п.). Малады Салтыкоў не падначаліўся казённа-подлай атмасферы ліцэя і пайшоў самастойнай дарогай. У ліцэі ён самастойна займаўся літаратурай і філасофіяй, амаль выгнанымі з праграм. Яго захапляў ідэі Белінскага, захапляе сатырычны геній Гоголя, яго любімым паэтам становіцца Лермантаў. Салтыкоў сам піша вершы, нахшталт выкрывальных, поўных «горычы і злосці» вершаў М. Ю. Лермантава.

У святле вольналюбівых, рэволюцыйных настрояў Салтыкоў пачынае сваю літаратурную дзейнасць. Яго першыя апавесці, як «Заблытаная справа», з

абурэннем асуджаюць свет «драпежных ваўкоў», якія адбіраюць у працоўнага народа ўсё, нават апошні кавалак хлеба.

Па ўказанню ваеннага міністра была створана цэлая камісія, якая разбірала «справу аб ганебнай апавесці» чыноўніка Салтыкова. За смеласць думак пісьменніка высылаюць на многа год у глухую тады Вяцкую губерню, у асяроддзе тупых чыноўных зладзеяў і прайдох. З гэтай школы чыноўніцкай подласці Салтыкоў вышаў ва ўсеўзбраенні не толькі супроць загана чыноўніцкага асяроддзя, але і супроць усяго самадзяржаўна-бюракратычнага рэжыму.

У 60-я гады, канчаткова вярнуўшыся ў Пецярбург, Салтыкоў-Шчэдрын замяняе ў рэволюцыйным часопісе «Современник» выбыўшага са строю ў выніку арышту і ссылі Н. Г. Чэрнышэўскага. Разам з Н. А. Некрасавым Салтыкоў зноў высока ўзнямае сцяг рэволюцыйна-дэмакратычнай барацьбы, які выпаў з рук вялікага рэволюцыянера. Цяжкімі ўдарамі абрушваліся на галовы праячых кругоў дваранска-буржуазнай Расіі буйнейшыя сатырычныя творы Шчэдрына.

У «Гісторыі аднаго горада» Салтыкоў-Шчэдрын сатырычна паказвае тупых і жорсткіх правіцеляў Расіі. Усе гэтыя Негадзеявы, Перахват-Заліхвацкія і Угрумы-Бурчэвы — народа- і чалавеканенавіснікі. Яны імкнуцца ператварыць Расію ў казарму, а народ падавіць ваеннай муштрай і страхам. У сатырычным рамане «Паны Галаўлёвы» Шчэдрын паказвае разлажэнне і выраджэнне прыгоннікаў. Прыкладам такога агіднага гнайніка з'яўляецца паскудная душа здрадніка і крывасмока Іудушкі.

У творах Шчэдрына мы бачым народ, як галоўную станоўчую сілу гісторыі. Пісьменнік сцвярджае, што толькі народ ёсць тая сіла, якая пазбавіць Расію ад «свету шаленства», якім з'яўляецца буржуазна-дваранскі лад. У цэлым радзе твораў Шчэдрын з горадасцю

паказвае таленавітасць і працавітасць рускага мужыка. Такім, напрыклад, з'яўляецца вобраз працавітага і вынаходлівага мужыка ў казцы «Аб тым, як мужык двух генералаў пракарміў».

Вялікая ідэйная і мастацкая сіла спадчыны Салтыкова-Шчэдрына не раз была прызнана нашай камуністычнай партыяй і яе вялікімі правадырамі. В. І. Ленін часта звяртаўся да вобразаў і асобных трапных выразаў сатыр Шчэдрына. Вострую зброю шчэдрынскай сатыры выкарыстоўваў для выкрыцця ворагаў народа, імперыялістычных агрэсараў і перажыткаў капіталізма ў свядомасці людзей І. В. Сталін.

Г. М. Маленкоў у справядлівым дакладзе на XIX з'ездзе ад імя партыі заклікаў дзеячоў савецкай літаратуры творча выкарыстоўваць сатырычную спадчыну Салтыкова-Шчэдрына і гадаваць сваіх савецкіх Гоголей і Шчэдрыных.

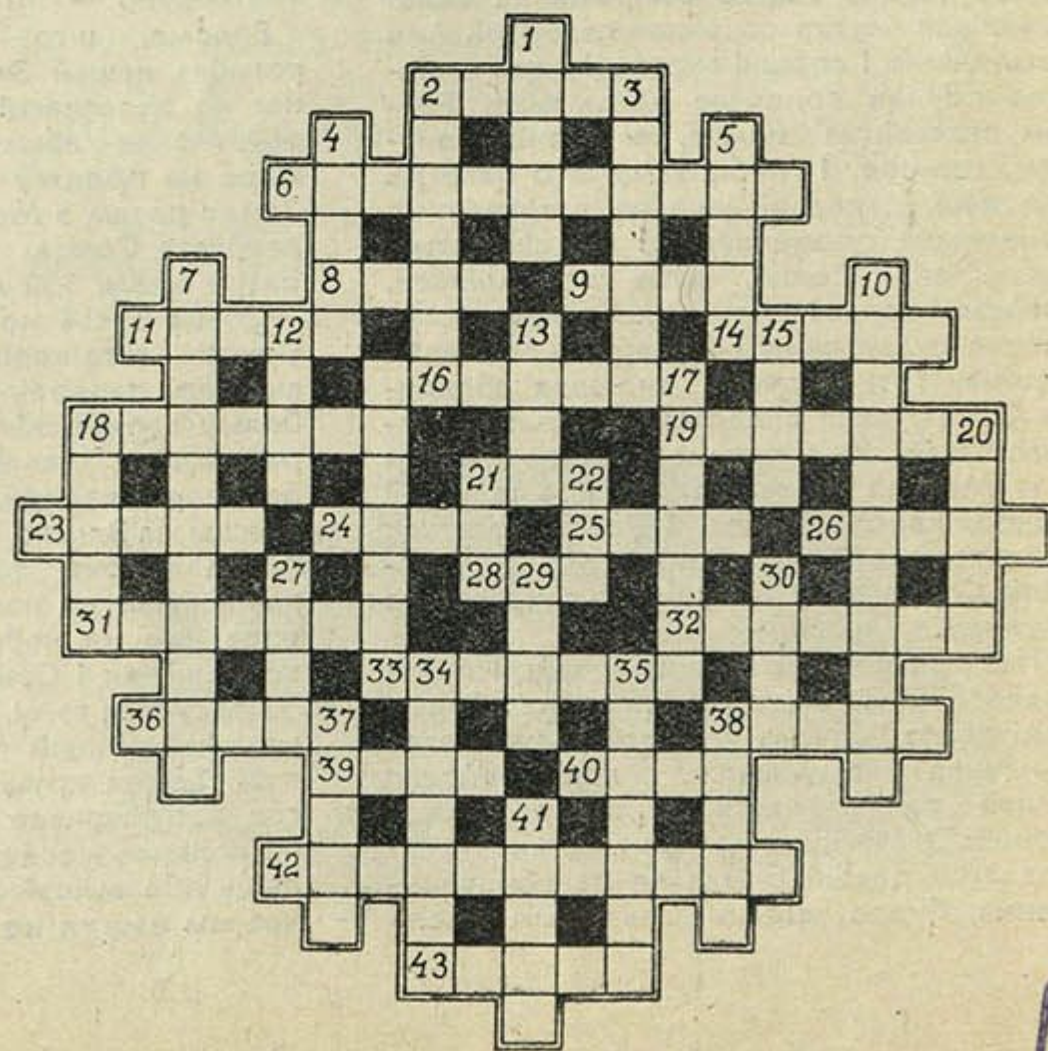
Салтыкоў-Шчэдрын быў і застаецца вялікім рускім пісьменнікам, якога любіць народ і які з кожным днём набывае ўсё большае значэнне.

Елена ЛЕНСУ,
кандыдат філалагічных навук

КРАСВОРД

Па гарызанталі: 2. Сфера таварнага абарачэння. 6. Філасофскае вучэнне. 8. Пачуццё меры ў паводзінах. 9. Установа для выхавання малых дзяцей. 11. Опера Рымскага-Корсакава. 14. Беларускі паэт. 16. Аўтар кнігі «Дарогай шчасця». 18. Род прысмак. 19. Вядомая савецкая артыстка балету. 21. Упраўленне па фінансаваму кантролю і рэвізіі. 23. Свет раслін. 24. Прычарнаморскі горад. 25. Кіраўнік партызанскага руху на Далёкім Усходзе ў перыяд грамадзянскай вайны і інтэрвенцыі. 26. Сталіца дэмакратычнай рэспублікі. 28. Сучасны азербайджанскі паэт. 31. Беларускі кампазітар. 32. Чалавек, які ўносіць новае ў работу. 33. Тое, што знойдзена. 36. Хвароба. 38. Бальшак. 39. Французскі партовы горад. 40. Беларускі народны танец-полька. 42. Развіццё сеткі кінотэатраў. 43. Рашучы наступ на праціўніка.

Па вертыкалі: 1. Помнік старажытнага мастацтва. 2. Артыстка тэатра імя Я. Купалы. 3. Поўвостраў у Еўропе. 4. Дзіцячая паэтэса. 5. Турэцкі порт. 7. Структура машыны. 10. Крытыка ўласных памылак і недахопаў. 12. Поўвостраў, нядаўна перададзены СССР. 13. Адзінка даўжыні. 15. Горы на мяжы Еўропы і Азіі. 16. Беларускі артыст-спявак. 17. Вядомая савецкая спартсменка. 18. Вялікі будынак. 20. Беларускі скульптар. 21. Старадаўні персідскі цар. 22. Прыток Заходняй Дзвіны. 27. Эмблема дзяржавы. 29. Адно з асноўных пачуццяў. 30. Рака на Беларусі, якая злучае два возеры. 34. Працідзеянне нападу. 35. Урачысты вакальны твор. 37. Войска. 38. Устаноўленыя стаўкі аплаты працы. 41. Народная рэспубліка.

ШЧУПАК ТУШОНЫ

Пачышчанага і вымытага шчупака наразаюць невялікімі кавалкамі. Цыбулю, моркву, пяташкі дробна шинкуюць. Цыбулю злёгка падсмажваюць, перамешваюць з падрыхтаваным карэннем і частку гэтай сумесі кладуць на дно каструлі, змазанай маслам. Туды-ж кладуць пасолёныя і паперчаныя кавалкі шчупака; на шчупака наразаюць кружочкамі бульбу і зноў кладуць карэнне з цыбуляй, паліваюць патроху маслам і рыбным бульёнам, звараным з галавы і плаўнікоў. Так робяць два-тры разы, а потым накрываюць крышкай і тушаць да гатоўнасці.

Набор прадуктаў: на 1 кг шчупака — 100 г слівачнага масла, 1 кг бульбы, морквіна, карань пяташкі, 2 цыбуліны.

СЫРНІКІ

Тварог прапусціць праз мясарубку або працерці скрозь сита, скласці ў глыбокае блюда або ў каструлю, усыпаць туды-ж $\frac{1}{4}$ шклянкі прасеянай мукі, цукар, соль, ванілін, дадаць сырое яйка. Усё гэта добра перамяшаць, выкласці на пасыпаны мукой стол, скатаць тварожную масу ў форме тоўстай каўбаскі і разрэзаць яе ўпоперак на 10 роўных па велічыні аладак. Кожную аладку ўкачаць у муку, пакласці на разгэтую з маслам патэльню і абсмажыць з абодвух бакоў да ўтварэння румянай скарынкі. Гатовыя сырнікі пакласці на блюда. Пры жаданні, іх можна абсыпаць цукровай пудрай і падаць гарачымі са смятанай або фруктовым сіропам.

На 500 г тварагу — $\frac{1}{2}$ шклянкі смятаны, 1 яйка, па 2 ст. лыжкі масла і

цукру, $\frac{1}{2}$ шклянкі мукі, $\frac{1}{4}$ парашка ваніліну.

СЫРНІКІ З МОРКВАЙ

Моркву прамыць, ачысціць ад скуркі, нарэзаць тонкімі лустачкамі, скласці ў каструлю, падліць $\frac{1}{2}$ шклянкі вады, дадаць $\frac{1}{2}$ ст. лыжкі масла. Затым, закрыўшы каструлю крышкай, паставіць моркву на агонь і тушыць, назіраючы, каб яна не падгарэла. Калі вада ўся выварыцца, а морква будзе яшчэ цвёрдай, трэба дадаць 1—2 ст. лыжкі вады, так каб к моманту гатоўнасці морквы ўся вада выварылася.

Гатовую моркву працерці праз валасяное сита, змяшаць з працёртым тварогам, дадаць $\frac{1}{2}$ шклянкі мукі або маньных круп, сырое яйка, цукар, соль і ўсё гэта перамяшаць. Рабіць і гатаваць сырнікі гэтак-жа, як сказана ў папярэднім рэцэпце.

На 300 г тварагу — 500 г морквы, 2 ст. лыжкі цукру, $\frac{1}{2}$ шклянкі мукі, 1 яйка і 2 ст. лыжкі масла.

КАРЫСНЫЯ ПАРАДЫ

Як суняць боль ад лёгкага апёку?

Змачыце кавалачак марлі раствором марганцавакіслага калія, прыкладзіце яго да апечанага месца і забінтуйце.

Плямы ад чырвонага віна на белых сурвэтках знімаюць аднапрацэнтным раствором жавелі; з каляровых тканін — гарачым малаком або лімонным сокам.

Піўныя плямы на тканінах выводзяць прамываннем іх мыльнай вадой, да якой дадаюць крыху дэнатурату.

Каб у гарачыя дні захаваць малако ад скісання, трэба шклянны збан з малаком змясціць у шырокі кубак з вадой, а затым гэты збан накрываць сурвэткай, краі якой апусціць у ваду кубка.

Атрымаецца пастаяннае выпарэнне вады з сурвэткі, і гэта падтрымае ў збане настолькі нізкую тэмпературу, што малако не скісне і будзе свежым нават у самы гарачы дзень.

Пажадана, нават абавязкова, падаваць к сталу хоць-бы адзін раз на дзень сырую гародніну: зялёную салату, радыску, цыбулю, вельмі дробна і тонка нарэзаную свежую белакачанную капусту, розную зеляніну.

Нейлон і капрон — новыя сінтэтычныя валокны, якія вырабляюцца са штучных смол. Вырабы з іх рэкамендуецца мыць у мяккай цёплай вадзе з мылам, лёгка выціскаючы між далонямі. Паласкаць — таксама ў цёплай вадзе.

Каб панчохі і шкарпэткі даў-

жэй насіліся, рэкамендуецца іх вымыць перад пачаткам нашэння.

Падвесіўшы за наскі і замацаваўшы зашчыпкамі, панчохі сушаць. Прасаваль неўга, бо ад гэтага яны расцягваюцца, трацяць належную форму.

Рэкамендуецца мыць панчо-

хі 2—3 разы на тыдзень, не толькі тады, калі забрудняцца, але з тым, каб яны лепш зберагаліся.

Не след трымаць панчохі і шкарпэткі закатанымі ў валік. Іх трэба развешваць на шнурочку, які нацягваецца на зваротным баку дзверцаў або на бакавой сценцы шафы.

ПА СЛЯДАХ НАШЫХ ВЫСТУПЛЕННЯЎ

На нашу замку «Увага жаночым і дзіцячым кансультацыям» (час. № 3 за 1954 г.) старшыня выканкома Гомельскага гарадскога савета дэпутатаў працоўных тав. Лебедзеў паведаміў, што сёлета для жаночай кансультацыі № 1 будзе прадстаўлена памяшканне ў адным з новых дамоў.

* * *

На замку «Пра абеды дадому» (час. №3 за 1954 г.) Гродзенскі выканком гарадскога савета дэпутатаў працоўных паведамляе, што дырэктару Трэста сталовых і рэстаранаў прапанавана арганізаваць прыём заказаў на абеды, сьнеданні і вячэры і водпуск іх дадому.

* * *

На замку «Гораду патрэбны пральні» (час. № 3 за 1954 г.) Віцебскі гарадскі савет дэпутатаў працоўных вырашыў прыняць неадкладныя меры для ўводу ў эксплуатацыю механічнай пральні арцелямі «Гігіена» і «Будмонтаж» у маі 1954 года.

На першай старонцы вокладкі: «Коля». Фотаэцюд І. Салавейчыка. На чацвёртай старонцы вокладкі: «Сасна». Фотаэцюд А. Дзітлава.

Адказны рэдактар А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: К. А. АБУШЭНКА, М. Н. БАРСТОК, Г. Л. ДАЗОРЦАВА, А. Н. ЗАХАРАВА, М. Ф. НІКІФАРАВА, Ф. А. НОВІКАВА, А. І. ФЕДАСЮК, В. І. ФІЛІПАВА.

АТ № 04814

Журнал «Работница и крестьянка» на беларуском языке.

Издание ЦК КП Белоруссии.

Тэлефон 2-33-03. Падпісана да друку 30/IV 1954 г.

Адрас рэдакцыі: Мінск. Праспект імя Сталіна. Дом друку. Пакой 23.

Друкарня імя Сталіна, Мінск.

Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4. Тыраж 60.000 экз.

Зак. № 317.

Цана 1 руб. 50 кап.

Да гэтага нумара прыкладаецца выкрайка.

ЮТК
1

6430 -

Артур ВОЛЬСКІ

ЗЗЯЛІ-Б РОСЫ...

Зорнай гаццю месяц выгаціў
Багну топкую нябёс.

На траве

ад свежай вільгаці —

Залатыя кроплі рос.

Нібы слёзы чалавечыя,

Арасілі дол яны...

— Ці не плакаў нехта ўвечары? —

Запытаў я ў сасны.

А яна стаіць высокая,

І ківае галавой:

— Тут хадзіла яснавокая,

Сум даверыла мне свой.

Ёй было зусім не весела,

Што дарма сюды прышла.

Пачакала,

косы звесіла,

Падалася да сяла...

— Што-ж, сяброўка меднастволая,

Не ўтрымала ты яе?

Мо' пайшла-б яна вясёлая,

Дачакаўшыся мяне.

Ёй сказаў-бы тыя словы 'я,

Што, як скарб, у сэрцы нёс.

Ззялі-б росы бурштыновыя,

Не падобныя да слёз.